

Bakalářská práce

Užití slovesa "mít" v písemných projevech nerodilých mluvčích češtiny

Studijní program:

B0232A090012 Česká filologie pro praxi

Autor práce:

Markéta Plachtová

Vedoucí práce:

Mgr. Svatava Škodová, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Užití slovesa "mít" v písemných projevech nerodilých mluvčích češtiny

<i>Jméno a příjmení:</i>	Markéta Plachtová
<i>Osobní číslo:</i>	P20000842
<i>Studijní program:</i>	B0232A090012 Česká filologie pro praxi
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra českého jazyka a literatury
<i>Akademický rok:</i>	2021/2022

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce si klade za cíl analyzovat užívání slovesa *MÍT* v písemných projevech nerodilých mluvčích češtiny na základě dat žakovského korpusu CzeSL a MERLIN. Sloveso *MÍT* patří k centrální slovní zásobě každého jazyka, má vysokou frekvenci užití a výraznou konceptualizaci, která se liší napříč jazyky. Z tohoto důvodu je zajímavé v češtině sledovat jeho užití mluvčími různých mateřských jazyků, a to jak s ohledem na vliv mateřského jazyka, tak s ohledem na proměnu užívání daného lexému s ohledem na vzrůstající jazykovou kompetenci nerodilých mluvčích.

V teoretické části práce obecně popíšeme užívání slovesa *MÍT* v češtině, a to zvl. na základě tzv. Popisů úrovní osvojení češtiny na základě Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Ve výzkumné části práce bude provedena analýza dat žakovského korpusu CzeSL a Merlin. Zajímat nás bude frekvence výskytu slovesa, jeho kolokační spojení, vazebnost, chyby v užití, a to jak morfologické, syntaktické tak i kolokační.

Sledovat budeme, jakým způsobem se užívání tohoto slovesa u mluvčích proměňuje v závislosti na jejich dosažené úrovni znalosti českého jazyka.

Díličí kroky při řešení práce

- Rešerše a prostudování odborné literatury
- Korpusová analýza
- Zpracování DP
- Průběžné konzultace s vedoucí práce
- Příprava tezí a prezentace práce pro obhajobu

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

ČERMÁK, František. *Korpus a korpusová lingvistika*. Praha: Karolinum, 2017.

ČERMÁK, František, Jiří HRONEK a Jaroslav MACHAČ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1-4*. Praha: Leda, 2009.

FROMM, Erich. *Mít, nebo být*. Praha: Aurora, 2014.

PLOCOVÁ, Hana. *Analýza užívání sloves mít a být v češtině na základě korpusových dat*. Liberec, 2014. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Vedoucí práce Svatava ŠKODOVÁ.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc: Nakladatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 2002.

ŠEBESTA, Karel; ŠKODOVÁ, Svatava a kolektiv. *Čeština – cílový jazyk a korpusy*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012.

Vedoucí práce:

Mgr. Svatava Škodová, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání práce:

30. dubna 2022

Předpokládaný termín odevzdání: 30. dubna 2023

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Kateřina Váňová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych velmi poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Svatavě Škodové, Ph.D. za odborné rady a věnovaný čas. Dále bych ráda poděkovala přátelům a rodině za podporu během celého studia.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou užívání slovesa *mít* v písemných projevech nerodilých mluvčí češtiny. Cílem práce bylo přiblížit významy slovesa, vytvořit sémantické skupiny a sledovat jejich výskyt v rámci jazykových úrovní. Vytvořené sémantické skupiny byly také aplikovány na příklady z žákovského korpusu CzeSL-SGT, což umožnilo detailní analýzu chybovosti na různých úrovních. Zjištění naznačují shodu s očekávanými standardy. Dále byl sledován vývoj chybovosti při postupném zvyšování jazykové úrovně, s výsledky potvrzujícími trend ubývajících chyb. Práce přináší nový pohled na užívání slovesa "mít" mezi nerodilými mluvčími a zkoumá faktory ovlivňující tento proces.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nerodilý mluvčí, SERRJ (Společný evropský referenční rámec pro jazyky), CzeSL-SGT, sémantika slovesa *mít*, chybovost při použití slovesa mít, žákovský korpus, jazyková kompetence

ANNOTATION

This bachelor's thesis deals with the analysis of the use of the verb to have in the written expressions of non-native Czech speakers. The goal of the work was to bring the meanings of verbs closer, to create semantic groups and to monitor their occurrence within language levels. The created semantic groups were also applied to examples from the student corpus CzeSL-SGT, which enabled a detailed analysis of the error rate at different levels. Findings indicate compliance with expected standards. Furthermore, the development of the error rate was monitored as the language level gradually increased, with results confirming the trend of decreasing errors. The work brings a new perspective on the use of the verb "to have" among non-native speakers and examines the factors influencing this process.

KEYWORDS

Non-native speaker, SERRJ (Common European Framework of Reference for Languages), CzeSL-SGT, semantics of the verb to have, error rate when using the verb to have, student corpus, language competence

Obsah

1	ÚVOD	9
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	10
2.1	DEFINICE SLOVESA MÍT	10
2.1.1	SLOVESO MÍT Z FILOZOFICKÉHO POHLEDU.....	10
2.1.2	SÉMANTICKÝ POHLED NA SLOVESO MÍT	11
2.2	VALENCE SLOVESA.....	18
2.3	VÝSKYT SLOVESA V JEDNOTLIVÝCH JAZYKOVÝCH ÚROVNÍCH NA ZÁKLADĚ KRITERIÍ SERRJ. 19	
2.3.1	ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ KATEGORIÍ	20
2.3.2	POPIS JAZYKOVÝCH KOMPETENCÍ U PSANÝCH PROJEVŮ	21
2.3.3	ČETNOST VAZEB SE SLOVESEM MÍT A NEJFREKVENTOVANĚJŠÍ VÝZNAMY NA JEDNOTLIVÝCH ÚROVNÍCH.....	23
3	PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
3.1	KORPUSOVÁ ANALÝZA.....	27
3.1.1	SHRNUTÍ	65
4	ZÁVĚR	66
5	VÝHLEDY	67
6	ZDROJE.....	68
6.1	ODBORNÁ LITERATURA	68
6.2	SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....	69
6.3	ZDROJE.....	69
7	SEZNAM TABULEK	70

1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat užitím slovesa *mít* a problematikou chybovosti jeho v písemných projevech nerodilých mluvčích češtiny. Stanovením osnovy jsem si vytyčila několik cílů, jak v teoretické, tak v praktické části, kterých chci dosáhnout.

V teoretické části rozeberu význam slovesa *mít*, jak je chápáno z kognitivního pohledu. Kognitivní pohled poukazuje na diferenciaci vnímání významu slovesa, což vede k filozofickému zamyšlení nad tímto významem, jež není zcela jednoznačný.

Následně se budu věnovat slovníkovým definicím. Utvořím systematický přehled sémantiky slovesa *mít* tak, že zanalyzuji významy uvedené ve třech různých slovnících a vytvořím zástupné skupiny sjednocující tyto významy. Skupiny budou převzaty ze *Slovníku spisovného jazyka českého*, jejich definice budou ovšem upraveny.

Dále v práci stručně představím valenci slovesa *mít*, kterou budu demonstrovat na několika příkladech.

Vyhledám si definice jednotlivých jazykových úrovní a požadavky, jaké jsou na mluvčí u každé z nich kladeny. Projdu popisy pro úrovně A – B a vypíšu příklady užití slovesa *mít*, u nichž určím sémantické skupiny. Mým cílem je zjistit, jestli sémantické skupiny předepsaných užití slovesa *mít* odpovídají těm, které se objeví v písemných projevech nerodilých mluvčích. Zajímá mne, do jaké míry budou studenti sémantiku ovládat a do jaké míry budou užívat nesmyslná spojení. Jednotlivé body teoretické části mi pomohou při analýze příkladů v části teoretické, včetně určení chybovosti.

V praktické části budu analyzovat žákovský korpus CzeSL-sgt, u kterého si nastavím filtr na písemné projevy a vyhledám použité sloveso *mít*. Pokud bude počet výskytu příliš vysoký pro zpracování (více jak sto), utvořím si náhodný vzorek sestávající ze sta příkladů. U uvedeného příkladu budu sledovat chybovost, pokud se nějaká vyskytne, a následně se budu zabývat i sémantickou správností užití. Mým cílem je zjistit, zda mluvčí se zvyšující se jazykovou úrovní méně chybují, popřípadě jakých chyb se dopouštějí.

Podle zadání bakalářské práce jsem měla navíc pracovat s žákovským korpusem MERLIN. Vzhledem k vysokému počtu výskytů užití slovesa *mít* v žákovském korpusu CzeSL a vytvořenému vzorku o sta příkladech, by analýza korpusu MERLIN byla nad rámec a rozsah mé práce.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 DEFINICE SLOVESA MÍT

2.1.1 SLOVESO MÍT Z FILOZOFICKÉHO POHLEDU

Cílem této kapitoly je představit sloveso *mít* z filozofického pohledu. Rozebrat to, jak je vnímán jeho význam z pohledu celospolečenského, jaké jsou jeho konotace. Přiblížím vliv rozvoje společnosti na frekvencovanost slovesa a jeho úzký významový vztah s vyjadřováním existence.

Sloveso *mít* je v českém jazyce tak frekvencovaným slovesem, že mnoho mluvčích se nezamýšlí nad jeho samostatným významem či nad možnostmi několika významů. V případě užití slovesa *mít* ve větě jako součásti přísudku je sloveso *mít* často pouze slovesem pomocným a sémantickou složkou celého predikátu nese sloveso plnovýznamové. Primárním významem slovesa je vyjádření vlastnictví, přesto jej používáme, i pokud vlastnictví nevyjadřujeme. Podle Ericha Fromma¹ užívání slovesa *mít*, například namísto slovesa *být*, může ukázat osobní i kulturní preference mluvčího, tedy jeho inklinaci k vlastnění. Čermák popisuje vyjádření posesivity v jednotlivých jazycích jako velmi odlišné. V mnoha jazycích, např. ve finštině či irštině, se vlastnění nepopisuje slovem *mít*, ale opisem pomocí konstrukce slovesa *být* a předložky či pádu². K vývoji a četnosti používání slova *mít* napomohl až vývoj moderní společnosti a s ním spojené soukromé vlastnictví. I při pohledu na vývoj jazyka je znatelné vyšší užívání spojení slovesa *mám* a jména, přičemž jsou nahrazována jiná slovesa. Jako příklad Fromm³ uvádí spojení *mít problém*, které nahrazuje spojení *být v nesnázích*. Zde dochází k odcizení mezi mluvčím a předmětem myšlenky, kterou vyjadřuje. Například pocity tak postaví na pozici něčeho vlastněného, a tím zmenší míru subjektivnosti. Z důvodu této odlišné četnosti používání slova *mít*, jeho vazbách v jednotlivých jazycích, dále pak rozdílných kultur mluvčích, je pro ně používání slovesa *mít* obtížnějším prvkem. Učí se nejen jeho doslovný význam vyjadřující vlastnictví určitého objektu, ale také jeho přenesené používání popisující pocity a stavy. Podle Pinkera při používání jakéhokoli výrazu v cizím jazyce, pokud se vyjadřujeme jako nerodilý mluvčí, je nutné v daném jazyce jaksi přemýšlet.

¹ FROMM, Erich. *Mít, nebo být?* Praha: Aurora, 2001. ISBN 80-7299-036-5.

² ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0. S. 146.

³ FROMM, Erich. *Mít, nebo být?* Praha: Aurora, 2001. ISBN 80-7299-036-5.

Nemít na paměti pouze formální pravidla, ale i možné významové posuny a schopnost slov přecházet z konkrétních do abstraktních významů⁴.

K problémům se nerodilý mluvčí mohou dostat například v konverzaci, ať už psané či mluvené. Tyto problémy se odvíjejí od povahy mluvčího, který operuje v modu vlastnění, tedy je více fixován na to, co má. Takový mluvčí bude mít větší sklony k používání slovesa mít. V situaci, při níž dochází k seznámení, Fromm⁵ vyjadřovací postupy tohoto mluvčího popisuje jako předem promyšlené, dopředu rozvrhnuté na určitá témata, kterých se bude držet. I tady může podle něj dojít k problému, kdy při horší obratnosti mluvčího, následně celý dojem z něj bude působit nepříliš pozitivně.

Sloveso *mít* se ve vyvíjejícím se jazyce stává stále frekventovanějším. Tento jev souvisí s posunem společnosti a následně i kultury, kdy společenské postavení se odvíjí často od majetku. Tak tomu bylo samozřejmě i dříve. Křivan uvádí, že přirozenost vyjádření vlastnictví je obsažena v každém jazyce. S vyjádřením posesivity pracují mluvčí jednotlivých jazyků však jinými způsoby⁶. S moderní dobou má téměř každý svůj majetek, něco vlastní. Náhrada slovesa *být* (v modu bytí) slovesem *mít* je tak značná, že používaný modus vlastnění se stává v podstatě tím samým. Lidé se například představují společnosti pomocí objektů (*mám firmu*), či lékařské zákroky popisují slovy *mám operaci*. Právě tyto zaběhlé obraty posouvají vnímání slova *mít* z doslovného významu k významu existenčnímu. Fromm⁷ tento posun popisuje jako identitu, které lidé nabývají skrze vlastnění.

Tento významový posun může zapříčinit problémy právě mluvčím, kteří přicházejí z odlišného kulturního prostředí a jejichž jazyk se výrazně odlišuje v používání slovesa či slovesný ekvivalent vůbec nemá. S ohledem na to budu následně pozorovat, jak jednotlivá spojení se slovem *mít* působí obtíže v každé jazykové úrovni, zda v používání správných významů mluvčí chybují či ne.

2.1.2 SÉMANTICKÝ POHLED NA SLOVESO MÍT

⁴ PINKER, Steven. *Jazykový instinkt: jak mysl vytváří jazyk*. Praha: Dybbuk, 2009. ISBN 978-80-7438-006-8. S. 117.

⁵ FROMM, Erich. *Mít, nebo být?* Praha: Aurora, 2001. ISBN 80-7299-036-5.

⁶ KŘIVAN, Jan. *Teoretické nástroje pro kategorizaci a funkční explanace vztahů v jazyce* [online]. Praha, 2015 [cit. 2023-12-02]. Disertační práce. Univerzita Karlova. S. 18.

⁷ FROMM, Erich. *Mít, nebo být?* Praha: Aurora, 2001. ISBN 80-7299-036-5.

V předchozí podkapitole jsem představila sloveso mít z pohledu filozofického. V této podkapitole se pokusím rozčlenit slovníkové definice do zástupných sémantických kategorií, každá bude mít přiřazenou svou tabulku zobrazující významy z jednotlivých slovníků. Sémantické kategorie, jichž se budu držet, převezmu ze Slovníku spisovného jazyka českého. Budu je ovšem brát pouze jako předlohu a definice si sama upravím na základě potřeb pro rozčlenění a smyslovou komplexnost. Ke každé této upravené kategorii přiřadím kategorie uvedené ve slovnících a pokusím se tak vytvořit komplexnější sémantické skupiny. Důvodem, proč porovnávám slovníky mezi sebou, je zobecnit významy napříč slovníky a pokusit se vytvořit co možná nejvíce přesné sémantické rozdělení. Také je důležité zobrazit významy, se kterými se mohou nerodilý mluvčí setkávat, ať už jsou jim představeny z jakéhokoli pohledu.

Obecně si pod výrazem mít představíme vlastnění, ať už věci hmotné či abstraktní. Vždy je to však něco, co nám náleží či je to s námi spojeno. V češtině stojí *mít* na 12. místě z pohledu frekvence, což z něj činí poměrně důležitý výraz při používání českého jazyka. Sloveso *mít* vyjadřuje vztah mezi objektem a subjektem, který je založen na fyzické nebo duchovním provázanosti. Slovo *mít* se ovšem řadí také mezi slovesa modální, tedy zároveň neplnovýznamová. Vzniklý vztah mezi objektem a subjektem a definici tohoto vztahu tedy určuje slovo navazující (např. *někdo-má-něco*, *někdo-má-někoho*) Právě s ohledem na tuto definici vznikají kategorie, které ukazují, na základě jakých sémantických provázaností vznikají spojení se slovesem mít.

Významové skupiny slovesa *mít* jsem čerpala ze Slovníku spisovného jazyka českého⁸ (uvádí 13 různých významů), Valenčního slovníku českých sloves⁹ (uvádí 23 různých významů) a Tezauru¹⁰ (uvádí 110 významů – v tomto případě čísla skupin odpovídají pořadí významu). Tezaurus jako jediný nerozlišuje mezi lexémy *mít* a *mít se*, proto jsou započítány všechny významy, přestože je použita pouze potřebná část. Každé skupině je připojena tabulka s příklady z každého užitého slovníku. V případě Tezauru jsem neuváděla všechny příklady, důvody jsou opakování a podobnost s již uvedenými, dále podobnost slovníkových příkladů v rámci slovníku a jejich hojný počet nepotřebný k účelům mé práce. Proto jsem vybrala pouze ty, které považuji za podstatné uvést.

⁸ HAVRÁNEK, Bohuslav. Slovník spisovného jazyka českého [online]. Citováno dne 2. 12. 2023. Dostupné na < <http://ssjc.ujc.cas.cz/> >.

⁹ LOPATKOVÁ, Markéta; ŽABOKRTSKÝ, Zdeněk; KETTNEROVÁ, Václava a SKWARSKA, Karolína. *Valenční slovník českých sloves*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1467-0. s. 100 – 101.

¹⁰ KLÉGR, Aleš. *Tezaurus jazyka českého: slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-920-1. S. 375 – 386.

- 1) Mít ve významu VLASTNĚNÍ, NABYTÍ MAJETKU, DRŽET VE SVÉ MOCI.
Konkrétní i abstraktní vlastnění. (vlastnění)

Tabulka 1 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	1	<i>držet jako svůj majetek, být majitelem</i>	<i>peníze, auto, oči po matce, dobyté město</i>
VSČS	1, 2	<i>vlastnit, získat</i>	<i>peníze, něco za úklid</i>
TEZAURUS	32	<i>vlastnit</i>	<i>něco s někým dohromady</i>

- 2) Mít ve významu DRŽENÍ PŘI SOBĚ, popisuje například i vzhledové parametry.
Často užívání metaforické ve spojitosti s tělem, celkové vyjádření dění kolem osoby.
(držet při sobě)

Tabulka 2 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	2	<i>držet při sobě, ve své blízkosti</i>	<i>klobouk na hlavě, něco na srdci, ruku v kapse, k dobru, ho na své straně, duši na jazyku</i>
VSČS			
TEZAURUS	55	<i>být rozumný</i>	<i>všech pět pohromadě</i>

- 3) Mít ve smyslu něco DOSTÁVAT, BÝT O NĚCO OBOHACEN, často používáno při pravidelných intervalech. Pokud nám z něčeho plyne i neplyne užitek. (dostávat)

Tabulka 3 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	3	<i>dostávat, získávat, nabývat</i>	<i>devět set měsíčně, co z toho, (nemít) z toho rozum</i>
VSČS	2, 13	<i>získat</i>	<i>za pakatel</i>
		<i>moc, kontrola</i>	<i>moc nad někým</i>

TEZAURUS			
----------	--	--	--

- 4) Mít ve smyslu BYTÍ V NĚJAKÉM VZTAHU, k někomu nebo něčemu. Být s někým příbuzný, nějak propojený. Také užíváno ve smyslu propojení času a místa. (vztahové propojení)

Tabulka 4 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	4	<i>být ve vztahu k někomu, něčemu</i>	<i>syna, v někom oporu, cestu před sebou, něco za sebou, něco z krku</i>
VSČS	12, 19, 18, 23	<i>být v nějakém vztahu</i>	<i>za manželku</i>
		<i>nesnést srovnání</i>	<i>u nás (nemá) obdoby</i>
		<i>starat se o někoho</i>	<i>(měl) často mladšího bratra</i>
		<i>plánovat, chystat</i>	<i>něco v plánu</i>
TEZAURUS	20, 23, 29,99	<i>být poblíž</i>	<i>někam/k někomu blízko</i>
		<i>nebýt jako někdo</i>	<i>do někoho daleko</i>
		<i>vyrovnat se</i>	<i>na někoho</i>

- 5) Mít ve smyslu UDRŽOVÁNÍ ČI NEUDRŽOVÁNÍ STYKŮ S NĚKÝM, také ve smyslu nějaké interakce. (interakce s někým)

Tabulka 5 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	5	<i>stýkat se, být v přátelských stycích</i>	<i>Co s ní (máš)?, S kým (mám) tu čest?</i>
VSČS	16, 20	<i>prožít krátkodobý vztah</i>	<i>(měl) s ní afěrku</i>
		<i>mít souvislost, setkat se</i>	<i>S tím (nemám) nic společného, ona s ním (má) co do činění</i>
TEZAURUS			

- 6) Mít ve smyslu NĚKOHO ZA NĚCO POVAŽOVAT. Vyjadřování našeho názoru na danou osobu či náš negativní nebo pozitivní vztah k ní. Vyjadřuje i obecný předpoklad. (považování)

Tabulka 6 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	6	<i>pokládat, považovat</i>	<i>za přítele, někomu něco za zlé, (mám) za to, že...</i>
VSČS	11, 15	<i>předpokládat</i>	<i>(mám) za to, že...</i>
		<i>pokládat</i>	<i>někoho za blázna</i>
TEZAURUS			

- 7) Mít ve smyslu VYJADŘOVÁNÍ POCITŮ, PROŽITKU, TĚLESNÝCH I JINÝCH STAVŮ, ve kterých se člověk nachází. (SSJČ uvádí příklad *mít na jazyku* u druhé skupiny a *mít srdce na jazyku* u sedmé skupiny, proto rozdělení ustálených slovních spojení v souvislosti s tělem může být obtížné zařadit.) (pocity, stavy)

Tabulka 7 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	7	<i>vyjádření pocitů, stavů, vlastností, zjištění</i>	<i>hlad, žízeň, práci, čas</i>
VSČS	9, 10, 22, 17	<i>analytický predikát</i>	<i>dluh, pravdu, zájem</i>
		<i>vyjádření pocitů, stavů, vlastností</i>	<i>kuráž, námitky, potíže</i>
		<i>milovat</i>	<i>otec ji nikdy (neměl) rád</i>
		<i>myslet, dbát</i>	<i>na myslí</i>
TEZAURUS	19, 42, 60	<i>být něčím přehlčen – negativní smysl</i>	<i>něčeho tak akorát</i>
		<i>dostatek času</i>	<i>kdy</i>
		<i>být zapotřebí někomu</i>	<i>něčeho zapotřebí</i>

- 8) Mít ve smyslu NĚKOHO K NĚČEMU NABÁDAT ČI PODNĚCOVAT. (podněcování)

Tabulka 8 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	8	<i>nabádat, podněcovat, nutit</i>	<i>někoho k práci, dítě k učení</i>
VSČS	4, 14	<i>uloženo jako povinnost</i>	<i>(má) od nich úkolem</i>
		<i>nutit, nabádat</i>	<i>někoho k práci</i>
TEZAURUS			

- 9) Mít ve smyslu VYJÁDŘENÍ DOSTATKU NĚČEHO, NEBO VYUŽITÍ URČITÉ MOŽNOSTI. Váže se se zájmeny, příslovci a infinitivem. (dostatečnost)

Tabulka 9 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	9	<i>něčeho je dostatečné množství, uspokojivá míra</i>	<i>co jíst, kam jet, (nemá) proč plakat</i>
VSČS	8, 5	<i>možnost, k dispozici</i>	<i>(mám) kam jít, (nemá) co činit</i>
		<i>smět, být oprávněn</i>	<i>tady (nemáš) co dělat, (mám) do toho co mluvit</i>
TEZAURUS	1, 2	<i>možnost někde strávit čas</i>	<i>kde být</i>
		<i>být vděčný</i>	<i>za co děkovat</i>

- 10) Mít VE FUNKCI MODÁLNÍHO SLOVESA spolu s infinitivem jiného vyjadřuje poměr mezi mluvčím a slovesným dějem. Tento vztah má několik variant. (funkce modální)

Tabulka 10 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	10	<i>nezbytnost, žádoucnost</i>	<i>(mám) tam jít?, (měl) jsi tu být</i>
		<i>pravděpodobnost, blízkost uskutečnění</i>	<i>(má) být přijat jako účetní</i>
		<i>podmíněnost</i>	<i>(měl) jsi tu být včas, pak bys to viděl</i>
		<i>nejistota pravdivosti</i>	<i>ten film (má) být hezký</i>

VSČS	6, 7	<i>povinnost</i>	<i>(má) připravit večeři</i>
		<i>možné, pravděpodobné</i>	<i>(má) přijít v pondělí</i>
TEZAURUS			

11) Mít ve smyslu KONSTATOVÁNÍ URČITÉ SKUTEČNOSTI. Potvrzení existence něčeho evidentního. (konstatování skutečnosti)

Tabulka 11 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	11	<i>vyjádření prosté existence se zřetelem k zájmu podmětu</i>	<i>dnes (máme) hezky, tu (máš) peníze</i>
VSČS	21	<i>vyplynout v něco</i>	<i>útok (měl) za následek</i>
TEZAURUS	52,57	<i>obnos na vrácení</i>	<i>(mít) nazpátek</i>
		<i>důvod</i>	<i>proč</i>

12) Mít ve smyslu VYJÁDŘENÍ VÝSLEDKU PŘEDCHÁZEJÍCÍHO KONANÉHO DĚJE. Pojí se s trpným přičestím sloves a přídavnými jmény. (předchozí děj)

Tabulka 12 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY
SSJČ	12	<i>vyjádření výsledku předcházející činnosti</i>	<i>(mám) uvařeno, (má) na někoho spadeno</i>
VSČS	3	<i>vlastnit něco v nějakém stavu</i>	<i>(má) vlasy učesané, otázku (nemám) vyřešenou</i>
TEZAURUS			

13) Mít VYSKYTUJÍCÍ SE V USTÁLENÝCH SPOJENÍCH. Často je tak vyjádřen například něčí vztah k někomu či něčemu, dále duševní a existenční situace. (ustálená spojení)

Tabulka 13 (význam mít)

SLOVNÍK	SKUPINY	SLOVNÍKOVÝ VÝZNAM	PŘÍKLADY

SSJČ	13	<i>v ustálených slovních spojeních</i>	<i>(mít) něco k máni, (mít) hlavní slovo, (mít) prsty v něčem</i>
VSČS			
TEZAURUS	11, 46, 81	<i>být na nepatřičném místě</i>	<i>(nemít) někde co pohledávat</i>
		<i>být blízko konci</i>	<i>(mít) namále, (mít) to za pár</i>

Významové okruhy slovesa *mít* jsem shrnula celkem do 13 tabulek. Pomocí těchto tabulek jsem se pokusila přiblížit případy, kdy se používá sloveso *mít* a jaké k jeho užití vedou sémantické okolnosti. Vzhledem k okruhům jsem chtěla demonstrovat, v kolika případech se studenti setkávají s tímto slovesem a jak je jeho užití složité a obtížné. Význam se proměňuje v každém okruhu a posouvá se o značnou míru od významu, v jakém je chápán bez hlubšího zamyšlení.

2.2 VALENCE SLOVESA

Při zkoumání valence slovesa jsem vycházela z Valenčního slovníku českých sloves¹¹ a ze Sloves pro praxi¹². Oba slovníky ukazují, že sloveso *mít* má jednu, dvě nebo tři základní valenční pozice. Valence spojena s první významovou skupinou je ve vzorci Val 1 – VF – Val 2 (*někdo – má – něco*). Tento vzorec je základním. Abych lépe demonstrovala valenční možnosti slovesa *mít*, uvádím příklady podle Valenčního slovníku českých sloves¹³. Příklady jsou vybrány tak, aby byly zobrazeny všechny valenční možnosti slovesa, tj. vazba jenovalenční, dvouvalenční a trojvalenční.

Tabulka 14 (valence slovesa *mít*)

VZOREC	OZNAČENÍ VALENČNÍCH POZIC	SLOVNÍ POPIS	PŘÍKLAD	TYP VALENCE
Val 1 – VF –	ACT ₁ PAT ₄	někdo – má –	<i>Bratr má auto.</i>	dvouvalenční

¹¹ LOPATKOVÁ, Markéta; ŽABOKRTSKÝ, Zdeněk; KETTNEROVÁ, Václava a SKWARSKA, Karolína. *Valenční slovník českých sloves*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1467-0. S. 100 – 101.

¹² SVOZILOVÁ, Naďa; PROUZOVÁ, Hana a JIRSOVÁ, Anna. *Slovesa pro praxi: valenční slovník nejčastějších českých sloves*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0618-4. S. 99 – 101.

¹³ LOPATKOVÁ, Markéta; ŽABOKRTSKÝ, Zdeněk; KETTNEROVÁ, Václava a SKWARSKA, Karolína. *Valenční slovník českých sloves*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1467-0. S. 100 – 101.

Val 2		něco		
Val 1 – VF – Val 2	ACT ₁ PAT ₄ (ORIG _{od+2})	někdo – má – něco (– od někoho)	<i>Bratr má auto od matky.</i>	dvouvalenční
Val 1 – VF – Val 2 – Val 3	ACT ₁ PAT ₄ EFF _{adj-} 4	někdo – má – něco – v nějakém stavu	<i>Sestra má vlasy učesané.</i>	trojvalenční
Val 1 – VF – Val 2	ACT ₁ PAT _{inf} (DPHR _{co})	někdo – má – něco (– závislá část frazému)	<i>Ty mi nemáš co radit.</i>	dvouvalenční
Val 1 – VF	ACT ₁ (DPHR _{obdoby})	něco – má – něco (závislá část frazému)	<i>Stavba nemá obdoby.</i>	jednovalenční
Val 1 – VF – Val 2	ACT ₁ PAT _{za+4}	někdo – má – za něco	<i>Mám za to, že ...</i>	dvouvalenční
Val 1 – VF – Val 2 – Val 3	ACT ₁ ADDR _{s+7} PAT ₄ (DPHR _{do} činění)	někdo – má – něco – s někým – závislá část frazému	<i>Jana má s Petrem co do činění.</i>	trojvalenční
Val 1 – VF – Val 2	ACT ₁ PAT _{inf}	někdo – má – něco	<i>Petr má uklidit.</i>	dvouvalenční

2.3 VÝSKYT SLOVESA V JEDNOTLIVÝCH JAZYKOVÝCH ÚROVNÍCH NA ZÁKLADĚ KRITERIÍ SERRJ

V podkapitole 2.1.2 jsem poukázala na významové rozpětí slovesa *mít* a rozdělila je do několika významových skupin. V podkapitole 2.3 budu sledovat, zda a jak jsou tyto významové skupiny reflektovány v tzv. popisech úrovní českého jazyka podle Společného evropského referenčního rámce. Tato zjištění jsou důležitá pro následnou analýzu užití slovesa *mít* nerodilými mluvčími. Je nutné zjistit, zda jsou všechny sémantické skupiny obsaženy v popisech a lze tedy předpokládat, že by měly být osvojeny nerodilými mluvčími, nebo zda některé ze skupin v popisech obsaženy nejsou.

Jednotlivé jazykové úrovně pracují s různě obsáhlými okruhy těchto významů. Na úrovni A1 se nerodilý mluvčí seznámí se základní definicí (vlastnění určitého objektu) a v návaznosti na to si znalosti rozvíjejí o užití slovesa *mít* i v abstraktním smyslu. V této podkapitole uvedu jaké významové okruhy a konkrétní užití slovesa se uvádějí u jednotlivých jazykových úrovní. Od této analýzy budu dále odvíjet popis chybovosti v produkci slovesa *mít* na každé této úrovni. Nejprve uvedu, jaké znalosti jsou od mluvčího požadovány na každé z úrovní A – C a dále základní definici této úrovně. Vzhledem k cílům mé práce se budu zabývat pouze písemným projevem.

2.3.1 ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ KATEGORIÍ

Podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky¹⁴ je celkem šest jazykových úrovní, kterých může student dosáhnout. Rámec poskytuje podklad pro kvalifikaci jazykových kompetencí mluvčích, a to na základě ovládnutí znalostí a dovedností stanovených pro každou úroveň. Úrovně se pohybují na stupnici A až C, přičemž každá kategorie je rozdělena do dvou (např. A → A1, A2). Každá kategorie má svou definici, na které jsou popsány požadavky na mluvčího, jichž by měl na dané úrovni dosahovat. K úrovním A – B jsou poskytnuty Referenční popisy češtiny. Nejprve uvedu základní popis těchto úrovní a následně požadavky kladené na psaný projev.

- A – uživatel základů jazyka
 - A1 – Rozumí a používá základních frází a známých výrazů, je schopen jednoduché konverzace osobního rázu, dokáže se domluvit jednoduchým způsobem.
 - A2 – Zvládne komunikovat o tématech, která se jej bezprostředně týkají či o běžných skutečnostech. Umí vyjádřit své základní potřeby.
- B – samostatný uživatel
 - B1 – Rozumí informacím, s nimiž se setkává v běžném životě. Dokáže řešit situace vzniklé při cestování zeměmi užívajícími daný jazyk. Umí vyjádřit své pocity a myšlenky. Zvládne napsat souvislý text o pro něj známém tématu.
 - B2 – Dokáže bez problému spontánně komunikovat s rodilým mluvčím. Zvládne porozumět textům o abstraktních i odborných tématech (obor jeho

¹⁴ Společný evropský referenční rámec pro jazyky [online], [cit. 3-12-2023]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

zájmu), dále je schopen napsat text různého tématu, včetně svých názorů a obecných faktů.

- C – zkušený uživatel
 - C1 – Efektivně užívá jazyk ve všech prostředích. Komunikuje plynule bez obtíží se slovní zásobou. Porozumí dlouhým náročným textům i jejich implicitním významům a je schopen takové texty vytvářet. Plně ovládá prostředky koherence.
 - C2 – Dosahuje úrovně rodilých mluvčích. Rozumí téměř všemu v komunikaci, rozlišuje i drobné významové posuny. Je schopen logicky vyjádřit informace získané z různých zdrojů a přenášet jejich vysvětlení a polemiku.

2.3.2 POPIS JAZYKOVÝCH KOMPETENCÍ U PSANÝCH PROJEVŮ

Níže jsou stručně uvedeny požadavky na písemné projevy nerodilých mluvčích. Jsou to požadavky, které by měl mluvčí splňovat v samostatném psaném projevu, zprávách a pojednáních. Dále jakých schopností by měl dosáhnout v psané interakci, jako je korespondence, poznámky, vzkazy a formuláře.

- **PÍSEMNÝ PROJEV - VŠEOBECNÁ STUPNICE**
 - A1 – schopnost psát jednoduché izolované fráze a věty
 - A2 – schopnost spojovat tyto fráze a věty pomocí jednoduchých spojek
 - B1 – schopnost napsat jednoduše členěné souvislé texty o tématech ze zájmu mluvčího spojením kratších úseků
 - B2 – schopnost napsat podrobný text různého tématu z oblasti zájmu mluvčího, s kvalitním využitím a zpracováním informací z většího množství zdrojů
 - C1 – schopnost napsat jasný uspořádaný text složitějšího tématu se zdůrazněním důležitých otázek, dále schopnost rozvést a podložit vlastní stanoviska pomocí vhodně zvolených argumentů a příkladů
 - C2 – schopnost napsat jasný a plynulý složitý text, logicky vystavěný pro snazší pochopení čtenářem, zvládnutí adekvátních stylistických požadavků
- **SAMOSTATNÝ PÍSEMNÝ PROJEV**
 - A1 – schopnost napsat jednoduché věty tykající se mluvčího či jiných postav, informace o místě bydliště a běžných aktivitách

- A2 – schopnost psát v souvislých větách o vlastních zážitcích, okolí a lidech, popisovat události a rodinu, sestavit jednoduchý životopis
 - B1 – schopnost napsat jednoduše členěný podrobný text o tématu zájmu mluvčího, popisu zážitku nebo pocitu
 - B2 – schopnost srozumitelně a podrobně popsat události a zážitky, sestavit text z logicky po sobě navazujících myšlenek, dodržet pravidla daného žánru
 - C1 – schopnost psát složité syntakticky správné texty doplněné o umělecké kvality
 - C2 – schopnost vytvořit plynulá a poutavá vyprávění, líčení zážitků a naplnit požadavky daného stylu
- ZPRÁVY A POJEDNÁNÍ
 - A1 – nekompetentní
 - A2 – nekompetentní
 - B1 – schopnost napsat krátké jednoduché pojednání na téma vlastního zájmu, shrnout faktografické informace z oboru vlastního zájmu a následně o těchto informacích podat zprávu a vyjádřit svůj postoj
 - B2 – schopnost vytvořit zprávy a pojednání systematicky rozvíjející argumentaci, myšlenky a detaily, pracování s polemikou, využívání velkého množství zdrojů
 - C1 – schopnost napsat srozumitelnou, syntakticky správnou stať o složitém tématu a jeho sporných otázkách, obhájit vlastní názory pomocí argumentů a příkladů
 - C2 – schopnost napsat složité zprávy, články a pojednání o problémech, překládat kritická hodnocení, užívat efektivní logickou stavbu textu
- PÍSEMNÁ INTERAKCE – VŠEOBECNÁ STUPNICE
 - A1 – schopnost písemně požádat o osobní informace nebo předat je
 - A2 – schopnost psát krátká frázovitá sdělení o bezprostředních potřebách
 - B1 – schopnost písemně podat vlastní myšlenky, informace o tématech abstraktních i konkrétních, zeptat se i vysvětlit problémy, schopnost vytvořit osobní dopis
 - B2 – schopnost podat informace, vlastní názory, zpětně reagovat
 - C1, C2 – schopnost přesného vyjadřování s obrácením se na adresáta

- **KORRESPONDENCE**
 - A1 – schopnost sepsat stručný text na pohlednici, např. pozdrav z dovolené
 - A2 – schopnost zformulovat jednoduchý osobní dopis, např. poděkování, omluva
 - B1 – schopnost osobním dopisem sdělit zprávu, myšlenky abstraktního i kulturního rázu, schopnost dopisem sdělit zážitky, pocity
 - B2 – schopnost detailně vyjádřit své pocity, popsat zážitky a dojmy z nich, reagovat na adresátův předchozí dopis
 - C1, C2 – schopnost jasně se vyjadřovat, plně a účinně využívat jazyka a stylistických prostředků

- **POZNÁMKY, VZKAZY, FORMULÁŘE**
 - A1 – schopnost zaznamenat základní údaje o své osobě, např. datum narození
 - A2 – schopnost vytvořit krátký vzkaz s možnou pomocí druhé osoby, napsat jednoduché poznámky, sdělit své základní potřeby
 - B1, B2, C1, C2 – schopnost napsat vzkazy týkající se nějakého sdělení, předat informace důležité lidem z blízkého okolí, vyjádřit vlastní postoj k důležitosti sdělení

2.3.3 ČETNOST VAZEB SE SLOVESEM MÍT A NEJFREKVENTOVANĚJŠÍ VÝZNAMY NA JEDNOTLIVÝCH ÚROVNÍCH

V této podkapitole ukážu, jaké významy slovesa *mít* se vyskytují v jazykových popisech pro jednotlivé jazykové úrovně, a v jakých vazbách jsou studentům prezentovány. Významy jsou zastoupeny číslicemi, které odkazují na výše uvedené sémantické skupiny. Cílem tohoto přehledu je vytvořit podklady pro následnou analýzu chybovosti, za účelem snazší orientace s čím se student od začátku setkává, jaké vazby či sémantické posuny mu způsobují problémy, a jak se chybovost proměňuje s vyšší kompetencí ovládnutí českého jazyka.

U jazykových úrovní A1 a A2, tedy u jazykových základů, s nimiž se nerodilý mluvčí setkává, uvádí Referenční popis češtiny¹⁵ (RPČ) dvacet šest případů použití lexému *mít* a jedno použití lexému *mít se*.

- Popis úrovně A1

Tabulka 15 (*mít* - popis úrovně A1)

VÝRAZ UVEDENÝ V RPČ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	PŘÍKLAD UŽITÍ
<i>mít barvu</i>	1 (vlastnění)	<i>Jakou barvu mají jeho oči?</i>
<i>mít hlad</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Dnes mám hlad.</i>
<i>mít na sobě</i>	2 (držet při sobě)	<i>Co měl ten muž na sobě?</i>
<i>mít otevřeno</i>	12 (předchozí děj)	<i>Kdy je v pokladně otevřeno?</i>
<i>mít pravdu</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Máte pravdu.</i>
<i>mít problémy</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Jaký máte problém?</i>
<i>mít rád</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám ráda tvou babičku.</i>
<i>mít radost z</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám radost (z něčeho).</i>
<i>mít strach</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám strach to říct</i>
<i>mít volno</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Zítرا mám volno.</i>
<i>mít zavřeno</i>	12 (předchozí děj)	<i>Kdy je v pokladně zavřeno?</i>
<i>mít žízeň</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Dnes mám žízeň.</i>

Tabulka 15 (*mít* - popis úrovně A1) zobrazuje spojení s příklady uvedené v popisu RPČ. U těchto příkladů, tj. spojení se slovesem *mít*, je po nerodilých mluvčích požadována znalost významu a schopnost používat je při práci s jazykem. Ke každému výrazu je přiřazena sémantická skupina vytvořená v předchozí analýze.

- Popis úrovně A2

Tabulka 16 (*mít* - popis úrovně A2)

VÝRAZ UVEDENÝ V RPČ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	PŘÍKLAD UŽITÍ

¹⁵ CVEJNOVÁ, Jitka; GEPPERT, Ondřej; GOLKOVÁ, Dita; HAJÍČKOVÁ, Zuzana; HONZÁKOVÁ, Petra et al. Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR - úroveň A1, A2. Druhé, upravené vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2016. ISBN 978-80-7481-163-0.

<i>mít + infinitiv</i>	10 (funkce modální)	<i>Mám zavolat doktora?</i>
<i>mít chuť</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám chuť jet na výlet.</i>
<i>mít chuť na</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám chuť na banán.</i>
<i>mít nejraději</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Ze všech sportů mám nejraději fotbal.</i>
<i>mít občanství</i>	1 (vlastnění)	<i>Nemám české občanství.</i>
<i>mít raději ... než</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám raději hokej než fotbal.</i>
<i>mít radost, že</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám radost, že už končíme.</i>
<i>mít strach, že</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám strach, že nepřijde.</i>
<i>mít toho dost</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám toho dost.</i>
<i>mít toho po krk</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám toho po krk</i>
<i>mít v plánu</i>	4 (vztahové propojení)	<i>Mám v plánu jet na hory.</i>
<i>mít význam</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Tahle zkouška má velký význam.</i>
<i>mít zájem</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám zájem o sport.</i>
<i>mít zájem o</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám zájem o literaturu.</i>

Tabulka 16 (*mít* - popis úrovně A2) opět zobrazuje spojení se slovesem *mít*, která by měl nerodilý mluvčí ovládat. Jsou vypsány i konkrétní příklady uvedené v RPČ. U příkladů jsou určeny sémantické skupiny.

Požadovaná spojení se slovesem *mít* pro následující dvě úrovně jsou vypsána z popisů *Čeština jako cizí jazyk – úroveň B1*¹⁶, *Čeština jako cizí jazyk – úroveň B2*¹⁷. Mimo přidaná spojení se očekává plná znalost předchozích úrovní.

- Popis úrovně B1

Tabulka 17 (*mít* - popis úrovně B1)

VÝRAZ UVEDENÝ V ČCZ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	PŘÍKLAD UŽITÍ
<i>mít zájem, aby</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám zájem, aby ses měla líp.</i>

¹⁶ BISCHOFOVÁ, J., J. CVEJNOVÁ, H. GLADKOVA, et al. *Čeština jako cizí jazyk úroveň B1* [online]. [cit. 2023-12-03].

¹⁷ ADAMOVIČOVÁ, A., J. BISCHOFOVÁ, J. CVEJNOVÁ, et al. *Čeština jako cizí jazyk úroveň B2* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 [cit. 2023-12-03]. ISBN 80-260-1461-8.

<i>mít zájem + infinitiv</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Máš zájem udělat tu zkoušku?</i>
<i>mít význam</i>	1 (vlastnění)	<i>Utíkat má význam běžet.</i>
<i>mít v plánu + infinitiv</i>	4 (vztahové propojení)	<i>Mám v plánu odletět na léto.</i>
<i>mít pravdu</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Samozřejmě, máš pravdu.</i>
<i>mít raději něco než něco</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám raději vanilku než čokoládu.</i>
<i>mít raději něco nebo něco</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Máš raději seriály nebo filmy?</i>
<i>mít povinnost + infinitiv</i>	10 (funkce modální)	<i>Má povinnost podepsat to.</i>
<i>mít nejraději něco</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám raději poezii.</i>
<i>mít čas</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Máš zítra čas?</i>
<i>mít cenu</i>	11 (konstatování skutečnosti)	<i>Odporovat nemá cenu.</i>
<i>mít (kondicionál) + infinitiv</i>	10 (funkce modální)	<i>Měl by dorazit zítra.</i>
<i>mít něco z toho že</i>	3 (dostávat)	<i>Má hodně výhod z toho, že dělá tolik práce.</i>
<i>mít něco z něčeho</i>	3 (dostávat)	<i>Má znalosti ze zahraničí.</i>

Tabulka 17 (mít - popis úrovně B1) zobrazuje spojení a příklady uvedené u slovesa *mít* v popisu Čeština jako cizí jazyk. Každému spojení je přiřazena sémantická skupina.

- Popis úrovně B2

Tabulka 18 (mít - popis úrovně B2)

VÝRAZ UVEDENÝ V ČCZ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	PŘÍKLAD UŽITÍ
<i>mít dietu</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Zase má dietu.</i>
<i>mít úkol</i>	8 (podněcování)	<i>Na pátek mám jeden úkol.</i>
<i>mít horečku</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Má vysokou horečku.</i>
<i>mít nemoc</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Tu nemoc má ze školky.</i>
<i>mít úraz</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Po škole měl úraz.</i>
<i>mít nízký kredit</i>	1 (vlastnění)	<i>Jak vysoký máš kredit?</i>
<i>mít nějaký vzkaz</i>	1 (vlastnění)	<i>Máš na záznamníku vzkaz.</i>
<i>mít rekvalifikaci</i>	7 (pocity, stavy)	<i>Mám dokončenou</i>

		<i>rekvalifikaci.</i>
<i>mít něco udělat</i>	10 (funkce modální)	<i>Má nám udělat kávu.</i>
<i>mít sen</i>	1 (vlastnění)	<i>Měl jsem dnes v noci sen.</i>
<i>mít živnost</i>	3 (dostávat)	<i>Soused má novou živnost.</i>
<i>mít svatbu</i>	4 (vztahové propojení)	<i>Bratr má zítra svatbu.</i>

Tabulka 18 (mít - popis úrovně B2) je poslední tabulkou zobrazující příklady uvedené z popisu. Úroveň B2 je poslední úroveň blíže přiblíženou pomocí popisu. Opět jsou příkladům přiděleny výše vytvořené sémantické skupiny.

U úrovní C1 a C2 by měl nerodilý mluvčí být kompetentní natolik, že se předpokládá znalost všech významů slovesa mít. Výjimkou může být například třináctá sémantická skupina. Ustálená slovní spojení mohou být problematická i pro mluvčí rodilé, vzhledem k vývoji jazyka a nízké frekventovanosti určitých spojení, tím pádem je následná neznalost studenty zcela pochopitelná.

Z tabulek vyplývá, že nejfrekventovanější sémantickou skupinou je sedmá. U úrovní A1 a A2 je pouze pár případů, kdy je sloveso použito ve významu jiném, než který odpovídá sedmé sémantické skupině. Ale s analýzou následujících úrovní se počet užitých sémantických skupin zvyšuje. Analýza se ovšem týká pouze spojení, která jsou vypsána z rejstříku požadovaných spojení na sloveso *mít* u každého použitého popisu. Projdeme-li však příklady pro jiná slova v RPC i dalších popisech (např. *číslo* → *Jaké máte číslo?*), zjistíme mnohem vyšší četnost slovesa mít a to včetně vyšší variace významů. Z toho vyplývá, že znalost a schopnost se slovesem pracovat je zcela nezbytným prvkem pro ovládnutí českého jazyka.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 KORPUSOVÁ ANALÝZA

V této části práce představím analýzu písemných projevů hledaných pomocí korpusové aplikace KonText¹⁸ na základě dat čerpaných z korpusu CzeSL-SGT (Korpus

¹⁸ Tomáš Machálek (2014): KonText – aplikace pro práci s jazykovými korpusy [online]. FF UK, Praha. [cit. 2023-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://kontext.korpus.cz>>.

češtiny nerodilých mluvčích s automaticky provedenou anotací, verze 2 z 28. 7. 2014)¹⁹. Tento žakovský korpus *obsahuje přepisy písemných prací nerodilých mluvčích češtiny. Navazuje tak na část CIZ korpusu CzeSL-plain: obsahuje její jazyková data a nadto i další texty sebrané v roce 2013*²⁰.

Do vyhledávače KonText zadám lemma slovesa *mít*, následně v závislosti na počtu výskytů vytvořím vzorek. Analýzu slovesa *mít* je třeba provádět ručně. Vzhledem k vysokému počtu zastoupení (A1 – 5231, A2 – 5802, B1 – 3287, B2 – 1755) není možné projít veškerá data. Vytvořím vzorek sestávající ze sta příkladů. Příklady vypíšu do tabulky. Pokusím se vybrat příklady tak, aby se co nejméně opakovala stejná spojení. Tím bych ráda vytvořila co nejvěrnější obraz o chybovosti a používání. U každého určím sémantickou skupinu z výše utvořeného přehledu. Následně zanalyzuji správnost uvedeného příkladu.

Pokud bude jakákoli část chybně, chybu určím a napíšu správný tvar. Při rozřazování chyb pro analýzu chybovosti se budu soustředit na to, zda je chyba ve slovese *mít* či v jiných členech uvedeného příkladu. Podívám na četnost chyb při časování slovesa *mít* a na odchylky od valenčních rámců slovesa *mít*.

Pro sémantická použití, která nebudou odpovídat žádné z výše uvedených skupin, bude použito označení 0 následované vysvětlením. To vše pouze v případě, že se taková užití objeví. Počet výskytů v korpusu u každé úrovně bych označila za nepřesný, místy započítává i přivlastňovací zájmena a překlady (např.: Přeji **mám** hezký den.)

Analýza sémantických skupin, které se u příkladů objevují, je zaznamenána v tabulkách, umístěnými pod tabulky s příklady, a výsledky jsou následně porovnány se skupinami objevujícími se v popisech SERRJ. Tabulky chybovosti ukazují vyskytnuté chyby a jejich procentuální zastoupení.

U určitých příkladů je zdánlivě špatný slovosled, ovšem v komplexu věty je toto uspořádání správné, proto není označen chybně. To platí i naopak. Přesto jde pouze o analýzu určité části věty, proto je právě bezchybnost vcelku diskutabilní z pohledu komplexu celé věty.

¹⁹ Šebesta, K. - Bedřichová, Z. - Šormová, K. - Štindlová, B. - Hrdlička, M. - Hrdličková, T. - Hana, J. - Petkevič, V. - Jelínek, T. - Škodová, S. - Poláčková, M. - Janeš, P. - Lundáková, K. - Skoumalová, H. - Sládek, Š. - Pierscieniak, P. - Toufarová, D. - Richter, M. - Straka, M. - Rosen, A.: CzeSL-SGT: korpus češtiny nerodilých mluvčích s automaticky provedenou anotací, verze 2 z 28. 7. 2014. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2014. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²⁰ Wiki český národní korpus [online]. [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/:cnk:czesl-sgt>

- Úroveň A1, A1+
 - Celkový počet výskytů na úrovni A1 je 5 231

Tabulka 19 (příklady úroveň A1)

PŘÍKLAD UŽITÍ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	MATĚRSKÝ JAZYK	CHYBA	VYSVĚTLENÍ PRO 0 SKUPINU
<i>má ráda ho</i>	7	ja	slovosled	
<i>mám nový byt</i>	1	ru		
<i>má světlé vlasy</i>	1	ru		
<i>měl s ní rande</i>	5	ru		
<i>mít nějakou tajný</i>	7	ru	slovní zásoba = nějaké tajemství	
<i>máme velmi špatné ekologie</i>	11	ru	deklinace = špatnou ekologii	
<i>mají malé podniky</i>	1	ru		
<i>má hodně dobré jídlo</i>	11	vi	atypické = vaří dobré jídlo	
<i>má hezký picknick</i>	11	ru	atypické (neexistující) = anglicismus	
<i>má ráda sportovat</i>	7	ru	atypické = sport, sportování	
<i>jsme měli dobrou a hezkou náladu</i>	7	ko	slovosled, slovní zásoba (chybně užitě adjektivum hezkou)	
<i>máš taky</i>		tr	chybné užití = máš se	

dobře			taky dobře	
<i>budu mít čas</i>	7	ru		
lidé budou mět hlad	7	ru	morfologie = mít	
<i>peníze mají budoucnost</i>	11	ru		
<i>by měl být cilevědomý</i>	10	ru	slovosled	
<i>obyvatelé mají obrovské možnosti</i>	11	ru		
mam výlet na hrad	4	uk	hlásková chyba = mám	
<i>mám rád knedlíky</i>	7	uk	hlásková chyba = knedlíky	
<i>rano mám volno</i>	7	be	hlásková chyba = ráno	
<i>má snědou plet'</i>	1	ru		
<i>bude mít oblečení kvalitní</i>	1	kk	slovosled	
proč si máš smůlu	7	ru	chybný tvar = proč máš smůlu	
<i>ale jsem měl udělat věc</i>	10	ru	slovosled	
<i>ruch má positivní vliv</i>	11	ru		
jsme máme výraz	1	ru	chybné užití = máme výraz	
<i>já šehno mám českou</i>	3	zh	slovní zásoba	

<i>lekcí</i>				
<i>večeli měli</i> <i>rodina</i> <i>sporu</i> <i>věcereli</i>	1	zh	slovní zásoba, kojugace = včera měla rodina spolu večeři	
<i>teď máte</i> <i>všechno</i>	1	ru	slovní zásoba = všechno	
<i>tak mám</i> <i>dobře</i> <i>kamarádku</i>	4	ko	deklinace = dobrou	
<i>kuchyň má</i> <i>kuchyňkou</i> <i>linku</i>	1	mn		
<i>že máme</i> <i>stejnou</i> <i>povahu také</i>	1	ru	slovosled	
<i>budu mět</i> <i>volno</i>	7	ru	morfologie = mít	
<i>ja mám</i> <i>jeden dobrá</i> <i>nápad</i>	7	ru	hlásková chyba, deklinace = já, dobrý	
<i>má čelny</i> <i>vlasy</i>	1	zh	slovní zásoba = černé	
<i>v čtvrtek</i> <i>jsem měl</i> <i>návštěvu</i> <i>s Monikou.</i>	5	ru	vokalizace předložky, chybná předložka = ve čtvrtek jsem měl návštěvu od Moniky	
<i>kdybuch měl</i> <i>20 milionů</i>	1	ru	morfologie = kdybych	
<i>v sobotu má</i> <i>odpoledne</i> <i>vilet</i>	4	uk	morfologie = výlet	
<i>mám lístky</i>	1	ru		

<i>na koncert</i>				
<i>mám hodně nový kamarady</i>	4	zh	deklinace, morfologie = nových kamarádů	
<i>mám trochu problémy z češtinou</i>	7	ru	chybná předložka = s češtinou	
<i>vždycky si s ní máme co říct</i>	9	ru		
<i>jendou by chtěla mít svůj restaurace</i>	1	ru	slovní zásoba, kojugace, deklinace = jednou bych chtěla mít svou restauraci	
<i>Praha má hodně krasné kosteli</i>	11	zh	deklinace = kostely	
<i>mám rád dlho spat</i>	7	ru	hlásková chyba, slovní zásoba = mám rád dlouho spát	
<i>ale má jednou chybu</i>	7	ru	deklinace = jednu	
<i>vždy má na sobě úsměv</i>	0	ru		vždy je usměvavý
<i>zvířata mají osobní místo v našich životech</i>	7	ru	atypické = speciální/své místo	
<i>přeju ti mít hezký čas</i>	7	ru	kojugace = přeju ti, abys měl hezký čas	
<i>ženy neměly</i>	7	ru	deklinace, hlásková	

<i>mnoha možnosti a prav</i>			chyba = mnoho možností a práv	
<i>který má nové idey</i>	7	ru		
<i>mám ráda procházit</i>	7	ru	slovní zásoba = procházky/procházet se	
<i>chci mít dobrou náladu</i>	7	ru	hlásková chyba = chci	
<i>jsem měla jít do školy</i>	10	ru	slovosled	
<i>neměli jsme nikdy nudu</i>	7	ru		
<i>mám ráda můj byt</i>	7	ru		
<i>protože mají jich všichni cizinci</i>	1	ru	morfologie, slovosled, hlásková chyba, deklinace = protože je mají všichni cizinci	
<i>když jsem měl 6 nebo 7 le</i>	1	ru	slovní zásoba = let	
<i>budeš mít nejlepší cestu v celém životě</i>	4	ru		
<i>V zimě má (město) festival jídla</i>	11	ru	atypické = pořadá	
<i>oni má druhý</i>	7	ru	slovní zásoba, kojugace = oni mají jinou	

mentalitet			mentalitu	
<i>pes má ocas</i>	1	fr		
<i>v první den veletrhu měla jsem hodně starostí</i>	7	ru	slovosled	
<i>taký měl co oni dělali v Kazakstane</i>	1	kk	hlásková chyba, syntax (chybí větný člen a čárka), slovní zásoba = taky měl to, co oni dělali v Kazachstáně	
<i>kamarád má hezke auto</i>	1	ru		
<i>jsem šel, protože měl velký hlad</i>	7	ru	kojugace = jsem měl	
<i>v létě mám svátky</i>	0	uk	hlásková chyba, slovní zásoba = v létě mám prázdniny	mít prázdniny
<i>kam má jít</i>	9	ru		
<i>mám zájem o práci</i>	7	ru	hlásková chyba = práci	
<i>má přítele</i>	4	ru	morfologie = přítele	
<i>měla jsem moc hezki darki</i>	1	ru	deklinace, hlásková chyba = hezké dárky	
<i>taky mám malo zachod</i>	1	ar	slovní zásoba, hlásková chyba = malý záchod	
<i>jsem měla mnoho prázdnin</i>	4	ru	slovosled	
<i>mám nerad</i>	7	ru	deklinace, hlásková	

<i>snidam rano.</i>			chyba = snídat ráno	
<i>mám rád to země</i>	7	kk	deklinace = tuto zemi	
<i>Eva měla 20. narozeniny</i>	4	ru		
<i>hodně lidí má peníze jako cíl</i>	6	ru		
<i>mám velko hlade</i>	7	en	deklinace = velký hlad	
<i>mám hodně praci teď</i>	7	ru	deklinace = práce	
<i>mám dům</i>	1	ru		
<i>knihy měly vliv na mě</i>	11	ko		
<i>mám zájem k pronájmu</i>	7	ru	chybně užitá předložka = o pronájem	
<i>život tam lidí mají lépe</i>	11	ru	deklinace, užití chybného tvaru = lidé mají lepší	
<i>mám otázku</i>	1	de		
<i>neměl jsem internetu</i>	1	ru	deklinace = internet	
<i>máme strašné nemoci</i>	7	ru		
<i>jeden krat za měsíc měli jsme trest</i>	3	ru	slovotvorba, slovosled = jedenkrát	
<i>si vzala Louku, aby mít</i>	1	ru	kojugace = měla	

<i>občanství</i>				
<i>včera ne měl času</i>	7	ru	slovotvorba, deklinace = neměl čas	
<i>mám několik cilu</i>	7	kk	hlásková chyba = cílů	
<i>měl dobré práce</i>	7	kk	deklinace = dobrou práci	
<i>mám z pekla štěstí</i>	13	ru		
<i>Lenka měla pro mne lahev vína</i>	1	ru		
<i>potom jsem měl unavena</i>		vi	chybně použito = jsem byla unavena	
<i>podnikání má své klady a zápory</i>	7	ru		
<i>mám blízko školu</i>	4	ru		
<i>měla špatnou noc</i>	12	ru		
<i>budeme mět procházky spolu</i>	1	ru	morfologie = mít	
<i>která má atmosfér</i>	1	ru	deklinace = atmosféru	
<i>věci měly pěnu</i>	1	ru		

Tabulka 19 (příklady úroveň A1) obsahuje příklady převzaté z korpusu CzeSL, včetně mateřských jazyků mluvčích. Dále zobrazuje chybovost jednotlivých příkladů. Tabulku jsem analyzovala ve dvou krocích. Ke každému uvedenému příkladu (v prvním sloupci) jsem

přiřadila sémantickou skupinu (v druhém sloupci). Třetí sloupec zobrazuje mateřský jazyk mluvčího, čtvrtý zobrazuje chybovost. Pátý sloupec obsahuje vysvětlení nulté sémantické skupiny. Do Tabulka 20 (sémantika - úroveň A1) jsem zaznamenala procentuální zastoupení každé použité sémantické skupiny. Díky tomu je přehledně vidět, jaká sémantická skupina slovesa *mít* je nejvíce užívána. Tabulka 21 (chybovost - úroveň A1) analyzuje, jakých chyb se nerodili mluvčí dopouštějí. Kritéria pro analýzu chybovosti jsou popsána pod touto tabulkou.

Tabulka 20 (sémantika - úroveň A1)

SÉMANTIKA	
SKUPINA	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
7 (pocity, stavy)	36 %
1 (vlastnění)	29 %
11 (konstatování skutečnosti)	10 %
4 (vztahové propojení)	9 %
10 (funkce modální)	3 %
9 (dostatečnost)	2 %
5 (interakce s někým)	2 %
0	2 %
3 (dostávat)	2 %
12 (předchozí děj)	1 %
13 (ustálená spojení)	1 %
6 (považování)	1 %
chybné užití	2 %

Informace v Tabulka 20 (sémantika - úroveň A1) ukazují, jaké sémantické skupiny jsou ve vzorku zastoupeny, a jaké procento z celku sta příkladů tvoří. Z tabulky vychází, že nejvíce zastoupenou skupinou je sedmá, tj. sloveso *mít ve smyslu vyjadřování stavů*, v nichž se člověk nachází. Porovnáme-li to s významy uváděnými v popisech úrovní češtiny pro SERRJ (Tabulka 15 (mít - popis úrovně A1)), obě tabulky se na této skupině shodují. Ve vzorku je však zastoupeno mnohem více užívaných významů. Druhým procentuálně nejužívanějším je význam *vlastnění* (často popisný). Celkově se však na první úrovni objevuje třináct různých skupin, se kterými studenti operují, což považují za poměrně vysokou hodnotu. Kromě zcela chybného užití a nulté skupiny, u nichž došlo k chybám z důvodu nízké jazykové

kompetence, studenti poměrně ovládají sémantiku slovesa, překvapivě zdatně vzhledem k začátečnické úrovni.

Tabulka 21 (chybovost - úroveň A1)

CHYBOVOST	
CHYBY	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
ve slovese mít	15,2 %
ve valenčním členu	33,3 %
mimo valenční členy	46,5 %
atypické	5 %

Ze sta příkladů celkem 69 obsahuje chybu. Některé z těchto příkladů obsahují jednu a více chyb. V těchto příkladech se vyskytuje 99 chyb. Při vytváření procentuálního zastoupení jednotlivých chyb jsem započítávala všechny objevující se chyby, proto jeden příklad může skýtat i více započítaných jednotek (např. *muž bratr máme auto* → *můj bratr má auto* – 2 chybné jednotky). Tabulka 21 (chybovost - úroveň A1) ukazuje jaké chyby a v jakém procentu se v příkladech vyskytují. Nezobrazuje zastoupení jednotlivých druhů chyb (např. chyba v deklinaci, chyba v konjunkci), ale na jaké pozici se vzhledem ke slovesu *mít* nacházejí, tj. zda je chyba v samotném slovesu, valenčním členu či členu jiném. Důvodem je zobrazit chybovost vzhledem ke slovesu a nerozebírat chyby na jiných lexémech. Jako atypické výrazy jsem označila ty, které nemusí být nutně chybné, jsou ovšem neobvyklé (např. *zvířata mají osobní místo v našich životech*). Bezchybných příkladů je ve vzorku 32, což je zcela překvapivé na začátečnické úrovni.

Analýza chybovosti ukazuje překvapivé výsledky. Chyby při užívání slovesa *mít*, včetně záměny za tvar *mít se*, zcela jiné sloveso či nesmyslné spojení s tvarem slovesa *být*, tvoří 15,2 % všech chyb. Konkrétně se chyby objevily v níže vypsanych příkladech (jsou v tabulce silně označeny). Každá chyba je popsána.

- *máš taky dobře* → chybné užití = máš se taky dobře
- *lidé budou mět hlad* → morfologická chyba = mít hlad
- *mám výlet* → chyba hlásková = mám výlet
- *proč si máš smůlu* → chybné užití = proč máš smůlu
- *jsme máme výraz* → chybné užití = máme výraz
- *večeli měli rodina sporu večereli* → chybná kojugace = měla rodina

- *budou mět volno* → morfologická chyba = mít volno
- *kdybuch měl 20 milionů* → morfologická chyba = kdybych měl
- *jednou by chtěla mít svůj restaurace* → chybná konjugace = bych chtěla mít
- *přeju ti mít hezký čas* → chybná konjugace = ať máš hezký čas
- *oni má druhý mentalitet* → chybná konjugace = oni mají
- *jsem šel, protože měl velký hlad* → chybná konjugace = jsem měl velký hlad
- *si vzala Louku, aby mít občanství* → chybná konjugace = aby měla občanství
- *včera ne měl času* → slovo tvorbou = neměl
- *potom jsem měl unavena* → chybné užití = jsem byla unavena
- *budeme mět procházky spolu* → budeme mít procházky

Při vytváření vzorku do Tabulky 19 (příklady úroveň A1) a vybírání vhodných příkladů jsem zaznamenala nejvyšší počet spojení se slovesem *mít* ve smyslu vlastnění a následného popisu obydlí, dále *mít něco rád*, *mít nějakou blízkou osobu*, či popis vzhledu a osobních údajů. Pro dosažení co největší diverzity ve vybíraných příkladech je však analýza tabulky odlišná. Důvodem je záměr neopakovat stejná spojení se slovesem *mít*, která se opakovala právě v těchto významech. Ovšem prvenství v četnosti mají spojení *mít se nějak*, která ovšem nejsou předmětem mého zkoumání. Překvapivými byly složité větné konstrukce, které jsou požadovány až u vyšších jazykových úrovní.

- Úroveň A2, A2+
 - Celkový počet výskytů slovesa *mít* na úrovni A2 je 5 802

Tabulka 22 (příklady úroveň A2)

PŘÍKLAD UŽITÍ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	MATEŘSKÝ JAZYK	CHYBA	VYSVĚTLENÍ PRO 0 SKUPINU
<i>čeština a ruština mají hodně společného</i>	1	ru		
<i>neměli děti</i>	4	ru		
<i>mám tady mnoho</i>	4	uk		

<i>kamarádů</i>				
<i>ale nemáme zapomenout</i>	10	ru		
<i>jakou cenu to má</i>	1	ru		
<i>mám ráda horkou počasí</i>	7	ru	deklinace, hlásková chyba = horké počasí	
<i>je velmi zima a má sníh</i>	10	vi	slovní zásoba = má sněžit/je sníh	
<i>je dobré mít vysoké sny</i>	7	de	chybné užití = velké sny	
<i>má dvě velká okna</i>	1	ru		
<i>obed jsem měla v 1300</i>	1	ru	hlásková chyba, gramatika = oběd, 13:00	
<i>v So jsem měla hezký den</i>	1	ru	atypické (užití zkratky v běžné řeči) = sobota	
<i>budu mít možnost navštívit jich</i>	7	ru	deklinace = je	
<i>měla bych se zůstat doma</i>	10	he	chybné užití, hlásková chyba = bych zůstat	
<i>má dlouhé tmavé rovně vlasy</i>	1	ru	morfologie = rovné	
<i>budu mít čas pro všechny moje koničky</i>	7	ru	chybná předložka = čas na koničky	
<i>já mám tři Moje</i>	4	vi	interpunkce = tři.	

<i>maminka</i>			Moje	
<i>budu mít hodnbuju čist</i>	0	ru		neznámý
<i>je mi 16 let a chce mít sedm nact děti</i>	4	ar	slovo tvorba, kojugace = chci mít sedmnáct	
<i>mám ráda Českou Republiku</i>	7	ru	gramatika = Českou republiku	
<i>mne měla práve 23 rok lidí</i>	0	kk		mně bylo zrovna 23 let
<i>mít bazové vzdělání</i>	0	ru		bázové = základní
<i>všechno má nevýhody</i>	7	ru		
<i>máme kočku a králíčka</i>	1	ru		
<i>mám taky státní svátek 17 listopadu</i>	4	ru	atypické, gramatika = máme, 17.	
<i>tatínek má maminku</i>	4	ba		
<i>budu mít dva týdny volno</i>	7	zh	deklinace = týdny	
<i>já mám moc práce</i>	7	nl		
<i>mám ještě hodně dobrých kamarádů</i>	4	he	sémantika (slovo ještě mění zamýšlený význam)	
<i>každý má svoj dvůr</i>	1	ru	morfologie, hlásková chyba = každý má svůj	

<i>ja mám rád video hry a počítač</i>	7	fr	hlásková chyba, slovotvorba = já mám rád videohry a počítač	
<i>Chodsko má bohatou historii</i>	11	ru		
<i>budu mít přijímací zkoušku</i>	4	kk		
<i>dědeček má na sohlave hlavě čepici</i>	2	vi	slovní zásoba = svoji	
<i>mají ho rádi</i>	7	uk	hlásková chyba = mají ho rádi	
<i>mám malý ale moderní foťák</i>	1	zh	interpunkce = malý, ale	
<i>estli máte rádi festivaly</i>	7	ru	morfologie = jestli	
<i>mám kamaráda</i>	4	kk		
<i>mám šanci mít svoji počítačovou hru</i>	7	zh		
<i>nebudu mít tak hodně volný čas</i>	7	zh	deklinace = volného času	
<i>mám volno dopoledne</i>	7	th		
<i>rano jsem měla češtinu</i>	3	ru	hlásková chyba = ráno	
<i>má ráda cestovat</i>	7	ky	atypické = cestování	
<i>nemám ráda jahelník</i>	7	ru		
<i>máme jenom dva</i>	4	ru		

<i>dny</i>				
<i>kdybychom měli jednotu</i>	10	ru		
<i>v dvě hodiny jsem měla schůzku</i>	5	ru	vokalizace předložky = ve dvě	
<i>vůbec nemám času</i>	7	ru	deklinace = čas	
<i>sestra děti nemá</i>	4	ru		
<i>má kolem půl milionu obyvatel</i>	1	he		
<i>ne měla bych takové šansu</i>	7	ru	slovotvorba, deklinace, slovní zásoba = neměla bych takovou šanci	
<i>neměli jsme hodně peněz</i>	1	ru		
<i>nemám žádnou dispozici k tomu</i>	1	ru	hlásková chyba, deklinace, slovotvorba = žádnou predispozici	
<i>jsem také měla řadu těžkostí</i>	7	ru	slovosled, morfologie = také jsem měla	
<i>máme zkoušky</i>	4	ru		
<i>má pravdu</i>	7	kk		
<i>má ráda květiny</i>	7	ru		
<i>mám přibližně dvě knihy</i>	1	ru		
<i>má rozlohu</i>	1	zh		
<i>potom jsem chtěl mít něco</i>	1	ja		

<i>sladkého</i>				
<i>mám těžký dny</i>	7	ru	deklinace = těžké	
<i>budou mít všechno</i>	1	ru		
<i>budu mít dve zkoušky</i>	4	ru	hlásková chyba = dvě	
<i>v Kazachstánu jsem měl cestu</i>	4	kk		
<i>v létě jsem měla několik dny volno</i>	7	fi	hlásková chyba, deklinace = létě, dní	
<i>mongolština má podobné struktury</i>	1	mn	deklinace (slovo struktura má v tomto smyslu být užito v jednotném čísle) = podobnou strukturu	
<i>potom jsem měla přesolenou polévku</i>	1	vi		
<i>měl hnědé vlasy</i>	1	ru		
<i>nemám hodně času</i>	7	en	atypické = moc času	
<i>v minulosti jsem měl problém</i>	7	ba	hlásková chyba = minulosti	
<i>máme hodně jiných důvodů</i>	11	kk	hlásková chyba = hodně jiných	
<i>měly s kamarádkou zpočátku našťvaný</i>		ru	chybně užito = byly	
<i>já bych měl dvě děti</i>	10	ar		

<i>mám ráda staroměstské náměstí</i>	7	de	gramatika = Staroměstské	
<i>budu mít volno</i>	7	zh		
<i>mají zvláštní kulturu</i>	11	ru		
<i>máme červenou kalendář</i>	1	vi	deklinace = červený	
<i>radost jsem měla z dárka</i>	7	tr	morfologie = dárku	
<i>měla dvě jména</i>	1	da		
<i>mám zájem o sportu</i>	7	ru	morfologie = sport	
<i>mají hodně různého</i>	5	ru	atypické = hodně odlišností	
<i>měla jsem klidný život</i>	11	ru		
<i>má hezké budovy</i>	1	ru		
<i>máš nového přítele</i>	4	zh		
<i>kde má moje rodiče</i>	4	vi	kojugace = mám	
<i>nemám ráda sport a pivo</i>	7	de		
<i>v Japonsku nemá strach z pátku třináctého</i>	7	ja	kojugace = nemáme	
<i>Ivano-Frankovsk nemá hradu</i>	1	uk	deklinace = hrad	
<i>se měl původně</i>	10	kk		

<i>stát nástupcem</i>				
<i>mam velký domácí úkol</i>	8	ru	hlásková chyba = mám velký	
<i>mám etry</i>	0	ru		neznámý
<i>měla vliv</i>	8	en		
<i>mám boty</i>	1	ru		
<i>máš zajímavý a aktivní život</i>	1	ru	morfologie, hlásková chyba = zajímavý, život	
<i>děti mají překvapení</i>	3	ru	hlásková chyba = děti	
<i>moře má hodně turistů</i>	0	ar		u moře je hodně turistů
<i>měla jsem maturitní večírek</i>	4	ru		
<i>palivo má své nedostatky</i>	1	ru		
<i>mají informace veliký vliv</i>	11	bg		
<i>nemám děti</i>	4	ru	hlásková chyba = děti	
<i>mají hodně společného</i>	5	ru		

A2 úroveň se viditelně liší od předchozí vyšším počtem odlišných mateřských jazyků mluvčích. Zatímco na předchozí úrovni jasně převažoval ruský mateřský jazyk, na této se objevuje několik dalších, které na první zastoupeny nebyly. Příklady ve vzorku se nijak viditelně neliší od úrovně A1. Při vytváření jsem opět v korpusu zaznamenala spojení *mit se* jako nejfrekventovanější. Tabulka 25 (příklady úroveň B1 je sestavena stejným způsobem, jako u předchozí úrovně, obsahuje příklad ze žakovského korpusu, sémantickou skupinu pro užití slovesa *mit*, zaznamenává mateřský jazyk mluvčího a popis chybovosti. Tabulka je opět

analyzována v následujících tabulkách a k analýze je přístupováno stejně, jako u předchozí úrovně i u úrovní následujících.

Tabulka 23 sémantika - úroveň A2

SÉMANTIKA	
SKUPINA	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
7 (pocity, stavy)	31 %
1 (vlastnění)	26 %
4 (vztahové propojení)	18 %
10 (funkce modální)	6 %
0	5 %
11 (konstatování skutečnosti)	5 %
5 (interakce s někým)	3 %
8 (podněcování)	2 %
3 (dostávat)	2 %
2 (držet při sobě)	1 %
chybné užití	1 %

Tabulka 23 sémantika - úroveň A2) zobrazující četnost jednotlivých sémantických skupin ukazuje opět nejvíce zastoupenou sedmou skupinu (*pocity, stavy*). Tento údaj se shoduje se zastoupením významů v popisech úrovní češtiny pro SERRJ, ve kterém také převažuje sedmá sémantická skupina (Tabulka 16 (mít - popis úrovně A2]). Druhou nejvíce zastoupenou je skupina první (*vlastnění*). S předchozí úrovní se tyto dvě skupiny velmi přibližují i procentuálními hodnotami. To poukazuje na to, že mluvčí se nejvíce drží stále stejných významů, se kterými v jazyce operují. Vyšší procento se objevuje u nulté skupiny, tj. je vyšší počet nesmyslných spojení. Celkově mluvčí pracují s jedenácti různými významy slovesa *mít*.

Tabulka 24 (chybovost - úroveň A2)

CHYBOVOST	
CHYBY	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
ve slovese mít	8,4 %
ve valenčním členu	29 %
mimo valenční členy	48,6 %

atypické	8,4 %
nesrozumitelné	5,6 %

Na úrovni A2 se objevilo celkem 72 jednotlivých chyb v 53 příkladech. K jejich analýze bylo přistupováno stejným způsobem, jako na předchozí úrovni a tento postup bude aplikován i na úrovně následující. Na úrovni A2 je 47 bezchybných příkladů, což dokazuje navyšování kompetence nerodilých mluvčích s přibývajícimi znalostmi vzhledem k předchozí úrovni. Z Tabulka 24 (chybovost - úroveň A2) vyplývá, že k úbytku chybovosti došlo i u samotného slovesa *mít* a v práci s valenčními i nevalenčními členy. Nejvíce mluvčí chybovali v členech mimo valenci slovesa *mít*, chyby tvoří 48,6 %. Objevily se také spojení nesrozumitelná, jejichž zamýšlenou formulaci nelze s jistotou odhadnout. Tento jev bych také přisoudila větší schopnosti pracovat s jazykem, tudíž i vyšší snaze o složitá spojení, ovšem s neúspěšným výsledkem. Chyby v použití slovesa *mít* dosahují 8,4 % a jsou popsány níže. Chyby u samotného slovesa se na všech úrovních vyskytují velmi zřídka.

- *mám taky státní svátek 17 listopadu* → c = máme taky
- *ne měla bych takové šansu* → slovotvorba = neměla bych
- *měly s kamarádkou zpočátku naštvány* → chybné užití = byly s kamarádkou
- *kde má moje rodiče* → chyba v konjunkci = kde mám
- *v Japonsku nemá strach z pátku třináctého* → chyba v konjunkci = nemáme strach
- *mam velký domácí úkol* → hlásková chyba = mám
- *měla bych se zůstat doma* → chybné užití = měla bych zůstat

- Úroveň B1

- Celkový počet výskytů slovesa *mít* na úrovni B1 je 3 287

Tabulka 25 (příklady úroveň B1)

PŘÍKLAD UŽITÍ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	MATEŘSKÝ JAZYK	CHYBA	VYSVĚTLENÍ PRO SKUPINU
<i>učitelka má</i>	1	ru	deklinace = vlasý	0

<i>krátké bílé vlas</i>				
<i>mám ráda hovězí maso</i>	7	ru		
<i>by měli běhat s kufrem</i>	10	es		
<i>Prahy má mnoho historických památek</i>	11	uk	deklinace, slovní zásoba, hlásková chyba = Praha, historických památek	
<i>různé návody mají různé životní styly</i>	11	ru	morfologie, hlásková chyba, slovní zásoba = různé národy	
<i>jsme neměl nápad</i>	7	de	kojugace = jsem	
<i>ženy by měli se starat</i>	10	tr	slovosled, kojugace = by měly	
<i>mám ráda katedru</i>	7	pl		
<i>mám jednoho bratra</i>	4	tr		
<i>mám možnost hodně cestovat</i>	7	ru		
<i>jsem neměl hodně peněz</i>	1	ru		
<i>to má výhody a nevýhody</i>	7	hu	hlásková chyba = nevýhody	
<i>ja nemam most čas</i>	7	es	hlásková chyba, slovní zásoba = já nemám moc	
<i>má barvu</i>	1	ru		
<i>máme velkou</i>	1	ja		

<i>terasu a zahradu</i>				
<i>mám jen jeden problém</i>	7	ar		
<i>člověk by měl jíst</i>	10	ru		
<i>měl jsem je moc rád</i>	7	hr		
<i>závislost má několik příznaků</i>	1	ru		
<i>taký máme výborný hotel</i>	1	ru	hlásková chyba = taky, výborný	
<i>jsem měla šťastné dětství</i>	11	ru		
<i>žaky mají maturitu</i>	1	ru	deklinace = žáci	
<i>mám rád architekturu</i>	7	ru		
<i>já mám sestřine</i>	4	ru	morfologie = sestry	
<i>bude mít tři roků</i>	4	ru	deklinace = tři roky	
<i>mám ráda ČR</i>	7	ru		
<i>člověk má radost</i>	7	ru		
<i>já nemám volno časty den</i>	7	es	slovní zásoba = každý	
<i>ženy neměly žádných politických práv</i>	11	fr		
<i>já mám dobře</i>		ru	chybně užito = mám se	
<i>doma máme</i>	1	ru		

<i>psa a fretku</i>				
<i>proto nemám čas</i>	7	ru		
<i>tito muži musí mít odvahu</i>	7	ru		
<i>mám pro něho zajímavý dárek</i>	1	ru	morfologie = něho	
<i>neměl kamaradi</i>	4	ru	deklinace = kamarády	
<i>měli jsme slavní student</i>	1	vi	deklinace = slavné studenty	
<i>má 342700 obyvatel</i>	1	ru		
<i>má rozlohu má 96 km2</i>	1	ru	interpunkce = rozlohu, má	
<i>mám zdravé myšlenky</i>	0	ru		jsem uvědomělý
<i>budeme mít mnoho fotok</i>	1	ru	deklinace = fotek	
<i>kolik jich musíme mít</i>	1	ru	hlásková chyba = mít	
<i>návštěva má trvat</i>	10	de		
<i>děkujeme za to co máme</i>	1	pl	interpunkce = to, co	
<i>kultura má velký vliv</i>	11	ru		
<i>měla jsem zvířat</i>	1	ru	deklinace = zvířata	
<i>mám nejraději divadelní umění</i>	7	ru		
<i>měla jsem štěstí</i>	7	sr		
<i>mám skvěle</i>	1	sr		

<i>příběhy</i>				
<i>preferuju mít oslavu</i>	1	ru		
<i>mají hodně necýhod</i>	7	ru	morfologie = nevýhod	
<i>měl hudební nástroj</i>	1	ja		
<i>mám přednost</i>	7	mk		
<i>měl jsem vůbec jiný život</i>	11	ru		
<i>měla jsem tam velmi zajímavé prohlídku</i>	1	ru	deklinace = zajímavou	
<i>máte zájem</i>	7	ja		
<i>studenti nemají strach</i>	7	zh		
<i>budeme mít moc večerů</i>	1	ru	atypické	
<i>jsem měla narozeniny</i>	4	zh		
<i>máš chuť</i>	7	hu		
<i>budou mít svatbu</i>	4	hu		
<i>máme oslaví s kamarády</i>	1	zh	deklinace = oslavu	
<i>má trávit volný čas s dítětem</i>	10	ru		
<i>mám velkou rodinu</i>	4	ru		
<i>jsem měla krásný život</i>	11	zh		
<i>ji má sladký dort</i>	1	ko	deklinace = ona	

<i>má 14 let</i>	1	ru		
<i>člověk by měl mít možnost</i>	7	ru		
<i>jsme měli velký hlad</i>	7	ru		
<i>měla jsem jenom dva týdny</i>	4	ru		
<i>máme dům vládu</i>	1	ru	deklinace = vlády	
<i>mám matku</i>	4	ru		
<i>ja mám vztek</i>	7	it	hlásková chyba = já	
<i>tam jsem měla lepší úspěch</i>	7	ru		
<i>jsem měla hodně práce a stěhování</i>	7	ru	slovosled	
<i>má mnoho zajímavých míst</i>	11	ru		
<i>musí mít styky</i>	5	ru		
<i>fotografie má popisek</i>	1	en		
<i>zaměstnanci měli průměrnou mzdu</i>	3	mo		
<i>má dobrý smysl pro humor</i>	7	ru		
<i>nemám tatínka</i>	4	ru	hlásková chyba = tatínka	
<i>nemám hodně vyučování</i>	3	zh		
<i>negativu má o</i>	7	ru	morfologie, chybná	

<i>tom</i>			předložka = negativum má v tom	
<i>máš kolem sebe dobré přátele</i>	2	ru		
<i>máme novou epidemie</i>	7	ru	deklinace = epidemii	
<i>mám naději</i>	7	ru	hlásková chyba = mám	
<i>měli bychom všichni naturalné hospodářstvo</i>	0	ru	slovní zásoba, srozumitelnost	ve smyslu ekologičtějšího hospodářství
<i>ne má ráda knedlely</i>	7	fr	slovtvorba = nemá, knedlíky	
<i>všechno má svůj lic a rub</i>	13	zh	slovosled = rub a lic	
<i>mám moc radosti</i>	7	ja	atypické = moc radost	
<i>školák má cizí jazyk</i>	3	ru		
<i>on má jistotu</i>	7	de		
<i>mám vyučování</i>	3	ru		
<i>nemáme v Egyptě počasí</i>	11	ar		
<i>mám velký projekt</i>	1	ja		
<i>jsem měl výbornou dovolenou</i>	4	kk	slovosled	
<i>učitelka má dobrou postavu</i>	1	ru		
<i>česká republika</i>	11	zh	gramatika = Česká	

<i>má nejznámější pivo</i>				
<i>taky máš jej ochutnat</i>	10	ru	atypické, knižní	
<i>jsem měla možnost</i>	7	de		
<i>měl jsem bolest od zadu</i>	7	ru	morfologie = zad	

Přestože je na úrovni B1 očekávána mnohem vyšší schopnost vytvářet složitá spojení a věty, příklady nalezené v korpusu se nijak zvlášť neodlišují od předchozích úrovní. Rozdíl není příliš patrný ani v užívání různých významů slova, mluvčí se stále drží většinou pouze pár významů slovesa *mit*, stejných, jako na úrovních předchozích. Opět se nejvíce při zpracovávání korpusových dat vyskytovala spojení *mit se nějak*, která však do analýzy nejsou začleňována. Do Tabulka 25 (příklady úroveň B1) byly opět vybrány příklady písemných projevů tak, aby se co nejméně opakovala stejná či velmi podobná spojení. Pokud se v příkladech vyskytují chyby, jsou popsány. Jsou také zpracovány významy jednotlivých spojení a označeny výše vytvořenými čísly sémantických skupin. Analýza je provedena v tabulkách níže.

Tabulka 26 (sémantika - úroveň B1)

SÉMANTIKA	
SKUPINA	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
7 (pocity, stavy)	35 %
1 (vlastnění)	28 %
4 (vztahové propojení)	11 %
11 (konstatování skutečnosti)	10 %
10 (funkce modální)	6 %
3 (dostávat)	4 %
0	2 %
5 (interakce s někým)	1 %
13 (ustálená spojení)	1 %
2 (držet při sobě)	1 %

chybné užití	1 %
--------------	-----

Ani u této úrovně nedochází k velkému posunu procentuálních hodnot jednotlivých použitých významů vzhledem k úrovním předchozím. Z Tabulka 26 (sémantika - úroveň B1) vyplývá, že mluvčí na této úrovni operují s jedenácti různými významy. Nejvíce používanými zůstávají sedmá (*pocity, stavy*), první (*vlastnění*) a čtvrtá (*vztahové propojení*) sémantická skupina. Při porovnání s hodnotami popisů češtiny pro SERRJ (Tabulka 17 (mít - popis úrovně B1)) by měla být více používanou ještě třetí (*dostávat*) skupina. Nejméně používané skupiny zůstávají také stejné jako na předchozích úrovních. Chybné užití slovesa *mít*, stejně jako na úrovni A2, se objevuje pouze jednou, což poukazuje na zdařilou práci s jednotlivými významy mluvčími na obou úrovních.

Tabulka 27 (chybovost - úroveň B1)

CHYBOVOST	
CHYBY	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
ve slovese mít	13,8 %
ve valenčním členu	41,1 %
mimo valenční členy	37,3 %
atypické	5,9 %
nesrozumitelné	1,9 %

Na úrovni B1 je objevilo celkem 51 chyb ve 40 chybných příkladech. Zcela správných příkladů je 60, což je nejvyšší počet ze všech doposud analyzovaných úrovní (A1 – 32, A2 – 47). To dokazuje větší kompetenci nerodilých mluvčích v používání českého jazyka v závislosti na míře získaných znalostí, tj. pohybování se na vyšší úrovni. Z Tabulka 27 (chybovost - úroveň B1) zobrazující analýzu vzorku vyplývá, že nejvíce mluvčí chybují ve valenčních členech slovesa *mít* (41,1 %). Následně je nejvyšší procento chybovosti u členů mimo valenci slovesa *mít*. Spojení atypická se také objevují méně než na úrovni A2 (vzhledem k menší procentuální hodnotě z celkového počtu chyb). Procento nesrozumitelných spojení se výrazně snížilo, což je známkou přibývajících schopností mluvčích. Chyb v použití samotného slovesa *mít* (13,8 %) jsou popsány níže.

- *ja nemam most čas* → hlásková chyba = nemám

- *já mám dobře* → chybně užito = mám se dobře
- *kolik jich musíme mít* → hlásková chyba = musíme mít
- *mám naději* → hlásková chyba = mám naději
- *jsme neměl nápad* → kojugace = jsem neměl
- *ženy by měli se starat* → kojugace = ženy by měly
- *ne má ráda knedlely* → slovotvorba = nemá ráda

- Úroveň B2

- Celkový počet výskytů slovesa *mít* na úrovni B2 je 1 755

Tabulka 28 (příklady úroveň B2)

PŘÍKLAD UŽITÍ	SÉMANTICKÁ SKUPINA	MATEŘSKÝ JAZYK	CHYBA	VYSVĚTLENÍ PRO 0 SKUPINU
<i>FB má jak pozitivní tak negativní stránky</i>	11	ru		
<i>mám dobrou zprávu</i>	1	hu		
<i>lidi nemají na někoho zlost</i>	7	ru		
<i>jsem měl problém</i>	7	fr	slovosled	
<i>lázeňství má dlouho tradici</i>	11	ru		
<i>měl bych říct jen dobrou informaci</i>	10	ru		
<i>mám nabídku</i>	3	ru		
<i>nemá manžela</i>	4	ru		
<i>mám ráda jim místní speciality</i>	7	ru	chybné užití = mám ráda/ráda	

			jím	
<i>mám rád jídla maminky</i>	7	ru	chybí předložka = od maminky	
<i>mám až 8 zkoušek</i>	4	ru		
<i>má tramvaje</i>	1	pl		
<i>máš stíhlé nohy</i>	1	ja	diakritika (záměna tečky a háčku)	
<i>mám zajem</i>	7	ru	hlásková chyba = zájem	
<i>mám ještě jedno místo</i>	11	ru	hlásková chyba = místo	
<i>jsem měla hodně komplexů</i>	7	ru		
<i>maminka neměla radost s toho</i>	7	uk	hlásková chyba, chybná předložka = radost z toho	
<i>má ostříhané vlasy</i>	12	ru		
<i>mám svůj nejhorší den</i>	7	tr		
<i>keré nemají rodiči</i>	4	ru	deklinace = rodiče	
<i>měl terasu</i>	1	ky		
<i>mám klid v duše</i>	13	ru	deklinace = duši	
<i>jaké znalostí jsme máme</i>	7	ru	hlásková chyba, chybné užití = znalosti máme	
<i>vždycky mám chyby s deklinací</i>	7	ru	morfologie, slovní zásoba, chybná předložka = vždy mám	

			chyby v deklinaci	
<i>neměl peníze</i>	1	nl		
<i>máme česke televize</i>	1	ru	deklinace, hlásková chyba = české televize	
<i>máš pravdu</i>	7	pl		
<i>jsem neměl takový problem</i>	7	ja	hlásková chyba = problém	
<i>mám skříňku</i>	1	mo		
<i>mnoho lidí má aktivní životní styl</i>	11	ru		
<i>nemám žádnou depresi</i>	7	ja		
<i>mám dvě praci</i>	7	fr	deklinace, hlásková chyba = práce	
<i>jsme měly čekat dlouho</i>	10	en		
<i>má jen jednoho z rodičů</i>	4	ru		
<i>neměli bychom vůbec nápad</i>	7	ja		
<i>měla rada Mnichov</i>	7	ru	hlásková chyba = rada	
<i>musí mít i peníze</i>	1	mo		
<i>nemám na koho se obrátit</i>	9	ru		
<i>kdyby měl volno</i>	7	ja	kojugace = kdybych	
<i>máš nějaký nápad</i>	7	ru	hlásková chyba = nějaký	
<i>jsme máme plyn</i>	1	ru	chybné užití =	

			máme plyn	
<i>měli snahu po svobodě</i>	7	ru		
<i>byty, kteří měli příjemnou cenu</i>	1	ru	deklinace, kojugace, hlásková chyba = které měly příjemnou	
<i>mám velký plus</i>	1	ru	deklinace = velké	
<i>nemají zájem</i>	7	ru	hlásková chyba = zájem	
<i>který by měl velký zaleziště</i>	1	ru	deklinace, morfologie = velké naleziště	
<i>máme auto</i>	1	ja		
<i>mají mnoho podobných slov</i>	1	ru		
<i>nemají topení nebo klimatizaci</i>	1	zh		
<i>studenti mají více výhody</i>	3	zh		
<i>chtěla bych mít svou firmu</i>	1	ru		
<i>chce-li mít kariéru</i>	7	uk		
<i>cestovní ruch má hodně pozitiv</i>	11	ru		
<i>měly jsme setkání</i>	5	pl	slovosled	
<i>mám v pronájmu jenom pokoj</i>	1	ru		
<i>nejradší mám vianoce</i>	7	ru	hlásková chyba, gramatika =	

			nejradši mám Vánoce	
<i>mám je pro náhodu</i>	0	ru	atypické	kdyby náhodou
<i>který má tři části</i>	1	uk	hlásková chyba = který, části	
<i>dědeček má na hlavě kšiltovku</i>	2	ru		
<i>budu mít prázdniny</i>	4	ru		
<i>jaký máme životní styl</i>	7	ru		
<i>nemám rád hory ani sníh</i>	7	fr		
<i>měli jsme dárek</i>	1	ru	hlásková chyba = dárek	
<i>mají vždycky slevy</i>	1	ru		
<i>budu tam mít svůj dům</i>	1	uk		
<i>má svůj názor</i>	7	it		
<i>měla jsem lepší známky</i>	1	zh	slovosled	
<i>má špatné chování</i>	7	ru	hlásková chyba = špatné	
<i>musí mít trpělivost</i>	7	ru		
<i>mám hodně prázdninových zážitků</i>	1	ru		
<i>on má odpočinek</i>	7	ru		
<i>mám ráda Česko</i>	7	pl		
<i>měl problém</i>	7	ru		

<i>muž má na sobě čepice</i>	2	hu	slovní zásoba = čepici	
<i>kdybych měla vyhlidku mít 1000000 EUR</i>	7	ru		
<i>měli jsme nádherní apartamenty</i>	1	ru	deklinace, slovní zásoba, hlásková chyba = nádherné apartmány	
<i>rodiny mají minusy</i>	1	ru	hlásková chyba = mínusy	
<i>mají malý ve svém domě</i>	0	ru		
<i>mánžel má rád hory</i>	7	ru	hlásková chyba = manžel	
<i>mám něco špatné</i>	1	ru	deklinace = špatného	
<i>má o mě zájem</i>	7	ja		
<i>ditě měl by vidět své maminku</i>	10	kk	kojugace, slovosled, deklinace, hlásková chyba = dítě by mělo, svou	
<i>mají dost vysoké tempo</i>	7	ru		
<i>vlasy má totiž kudrnaté</i>	1	ru		
<i>prázdniny měli pohodu</i>		en	chybné užití, kojugace = byly v pohodě	
<i>mám ráda Malého prince</i>	7	sl		

<i>máme tam čhun</i>	1	en		
<i>mám maminku a tatinka</i>	4	ru	hlásková chyba = tatínka	
<i>kteří měli infarkt nebo insult</i>	7	ru	deklinace = kteří	
<i>lidi lžou více, než by měli</i>	10	uk		
<i>náladu už jsem neměl</i>	7	ru		
<i>mám tady přátele</i>	4	pl		
<i>každý člověk by měl mít vzdělání</i>	10	ru		
<i>neměla na sobě čepice</i>	2	zh	deklinace = čepici	
<i>jsem měla velký oběd</i>	1	ru		
<i>cestování nemá žádné negativy</i>	11	ru	deklinace, hlásková chyba = žádná negativa	
<i>mám uctu</i>	7	ru	hlásková chyba = úctu	
<i>řidičí by měli komplikovaný život</i>	11	pl	hlásková chyba, morfologie = řidiči	
<i>jakou má osobnost</i>	1	ky		
<i>mají takový pracovní rozvrh</i>	4	ru		

B2 je poslední analyzovanou úrovní, u níž se předpokládá vcelku vysoká kompetence nerodilých mluvčích. Následující úrovně C dosahují ke schopnostem rodilých mluvčích, proto je tato úroveň jaksi zlomovou. Proto je překvapující, že příklady se v podstatě neliší od

předchozích úrovní, neobjevují se složitější spojení. Dojem však může být zkreslený analyzováním pouze částí vět, ne komplexu. Tabulka 28 (příklady úroveň B2) zobrazuje sto příkladů užití slovesa *mít* v psaných projevech nerodilých mluvčích, jejich mateřský jazyk, v jakém významu sloveso *mít* používají a popřípadě i chybu, již se dopouštějí. Stejně jako u předchozích úrovní, analýza je provedena pomocí následujících tabulek.

Tabulka 29 (sémantika - úroveň B2)

SÉMANTIKA	
SKUPINA	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
7 (pocity, stavy)	38 %
1 (vlastnění)	30 %
4 (vztahové propojení)	8 %
11 (konstatování skutečnosti)	7 %
10 (funkce modální)	5 %
2 (držet při sobě)	3 %
0	2 %
3 (dostávat)	2 %
12 (předchozí děj)	1 %
13 (ustálená spojení)	1 %
9 (dostatečnost)	1 %
5 (interakce s někým)	1 %
chybné užití	1 %

Na této úrovni se vyskytuje dvanáct sémantických skupin, se kterými mluvčí pracují. Přesto se mnoho významů slovesa *mít* objevuje pouze v jednom příkladu (všechny hodnoty odpovídající jednomu procentu), takže diverzita není nijak výrazná. První místa v četnosti zůstávají stejná jako u předchozích úrovní. Nejvíce je sloveso *mít* užito ve významech odpovídajícím sedmé (*pocity, stavy*), první (*vlastnění*) a čtvrté (*vztahové propojení*) sémantické skupině. Skupiny opět souhlasí s předlohou popisů úrovní češtiny (Tabulka 18 (*mít* - popis úrovně B2]). Porovnáme-li procentuální hodnoty, i ty se velmi přibližují předchozí úrovni (Tabulka 26 (sémantika - úroveň B1)). Vyšší procento výskytu slovesa *mít* v určitém významu se vyskytuje pouze u třech skupin, viz Tabulka 29 (sémantika - úroveň B2), což by mohlo být považováno, vzhledem k pokročilosti úrovně B2, za známku nedostatečné kompetence mluvčích porozumět jazyku v širším spektru.

Tabulka 30 (chybovost - úroveň B2)

CHYBOVOST	
CHYBY	PROCENTUÁLNÍ ZASTOUPENÍ
ve slovese mít	9,5 %
ve valenčním členu	58,5 %
mimo valenční členy	30,2 %
atypické	1,8 %

Celkem 53 chyb se na úrovni B2 objevilo ve 42 chybných příkladech, viz Tabulka 30 (chybovost - úroveň B2). Obě úrovně B mají vysoký počet bezchybných příkladů (B1 – 60, B2 – 58). Nejvíce chyb se mluvčí dopustili ve valenčních členech slovesa *mít*, ty tvoří 58,5 % celkových chyb. Chyby mimo tyto členy dosahují 30,2 %. Zmizela spojení nesrozumitelná a atypických spojení je velmi malé množství (1,8 %). Chybovost v samotném slovesu *mít* je nejvyšší na první úrovni ([Tabulka 21 (chybovost - úroveň A1)] a nejnižší na poslední (9,5 %), pokud přihlídneme k poměru chyb, což ukazuje zlepšení v užívání samotného slovesa *mít*. Chyby na úrovni B2 jsou uvedeny níže.

- *prázdniny měli pohodu* → kojugace, chybné užití = prázdniny byly v pohodě
- *dítě měl by vidět své maminku* → kojugace = mělo by
- *kdyby měl volno* → kojugace = kdybych měl (vyvozeno z kontextu)
- *jsme máme plyn* → chybné užití = máme plyn
- *byty, kteri měli příjemnou cenu* → kojugace = byty měly
- *jaké znalosti jsme máme* → chybné užití = znalosti máme

3.1.1 SHRnutí

Výsledky analýz jazykových úrovní A1 – B2 ukazují, že používané významy slovesa *mít* v písemných projevech nerodilými mluvčími odpovídají popisům češtiny pro SERRJ. Nejvíce užívanými významy na všech úrovních odpovídají sémantickým skupinám sedm, jedna a čtyři, tj. *mít* ve smyslu vyjádření pocitů a stavů, ve smyslu vlastnění a ve smyslu vztahového propojení. Celkový počet chyb se snižuje se zvyšujícími se úrovněmi, což je odrazem přibývajících kompetence mluvčích. Při porovnání chybovosti analyzovaných úrovní, procentuální zastoupení jednotlivých variant chyb, rozdělených podle vztahu chybného lexému ke slovesu *mít*, jichž se studenti dopouštějí, ukazuje zlepšení mluvčích v ovládnutí

jazyka (Tabulka 21 (chybovost - úroveň A1], Tabulka 24 (chybovost - úroveň A2), Tabulka 27 (chybovost - úroveň B1), Tabulka 30 (chybovost - úroveň B2)). Ukazatelem větší kompetence mluvčích je i nižší používání nesrozumitelných a nezvyklých spojení. Naopak za nedostačující může být považována složitost jednotlivých příkladů, tj. správný slovosled, slovní zásoba a smysluplnost. Tato složitost se nijak neproměňuje v závislosti na obtížnosti jednotlivých úrovní. Chybovost v délce hlásek a chyby v morfologii slovesa *mít*, včetně jeho záporného tvaru, lze považovat za méně závažné. Takovéto chyby nemusí nutně vznikat neznalostí, zvláště v písemném projevu může dojít například k nepozornosti či překlepům. Při vyvozování výsledků z analýz všech úrovní, tj. vzorků vytvořených na základě materiálu žákovského korpusu CzeSL, je nutné brát na vědomí možné zkreslení těchto výsledků. Vzhledem k vysokému celkovému počtu výskytům lemmata *mít* v korpusu na každé z úrovní bylo nutno vytvořit malý vzorek, vhodný pro rozsah této práce. Proto je možné, že analýza všech výskytů v korpusu by přinesla výsledky jiné.

4 ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala užitím slovesa *mít* a chybami při jeho užívání nerodilými mluvčími. Nejprve jsem si stanovila cíle, kterých chci v práci dosáhnout. Mými hlavními cíli bylo rozdělit používané významy slovesa *mít* do shrnujících sémantických skupin, abych tyto skupiny mohla přiřazovat jednotlivým příkladům v popisech češtiny pro SERRJ a příkladům užitým v analýzách a provést porovnání, a sledovat potencionální úbytek chybovosti při užívání slovesa *mít* s přibývajícím jazykovou úrovní. Oba tyto cíle jsem v práci naplnila.

Nejprve jsem rozebrala sloveso *mít* z pohledu filozofického, což pak usnadnilo podrobný rozbor jednotlivých významů slovesa a vytvoření zástupných sémantických skupin. Skupiny sjednocují definice obsažené ve třech slovnících, Slovníku spisovného jazyka českého, Valenčního slovníku českých sloves a Sloves pro praxi, a byly vytvořeny za účelem co nejdříveji popsat každý z významů slovesa *mít*, aby se následně mohlo s těmito významy pracovat. S vytvořenými sémantickými skupinami jsem operovala dále, konkrétně jsem čísla skupin přiřazovala k příkladům užití slovesa *mít* uvedených v tabulkách. Jedná se o tabulky zobrazující požadovaná spojení z popisů češtiny pro SERRJ a tabulky obsahující vybrané příklady ze žákovského korpusu CzeSL-SGT. Výskyty jednotlivých skupin v obou těchto kapitolách jsem zanalyzovala a porovnávala. Došla jsem k závěru, že významy, s nimiž nerodilí

mluvčí pracují, odpovídají předepsaným požadavkům pro užívání slovesa *mít* na každé z úrovní. Na všech úrovních vyšel jako nejvíce používaný význam slovesa *mít* ve smyslu vyjádření určitých pocitů a stavů. Chybovost v užívání jednotlivých významů slovesa *mít* byla minimální.

Druhým hlavním cílem práce bylo sledovat vývoj chybovosti skrze všechny analyzované úrovně, tj. A1, A2, B1, B2, a zjistit, zda mluvčí chybují méně s přibývajícím znalostmi. Nejprve jsem stručně uvedla valenční možnosti slovesa *mít* podle Valenčního slovníku českých sloves a Sloves pro praxi. Dále jsem shrnula definice jednotlivých jazykových úrovní podle SERRJ a popsala dovednosti, jaké jsou očekávány od nerodilých mluvčích v různých písemných projevech. Následně jsem přešla k samotné analýze příkladů žakovského korpusu CzeSL. Na vzorku sestávajícím ze sta příkladů jsem určila, zda je každý uvedený příklad chybný či správný. V případě chybného příkladu jsem určila druh chyby a na jaké pozici vzhledem ke slovesu *mít* byla udělána. Výsledky jsem převedla na procenta a sledovala, jak se hodnoty proměňují. Úrovně jsem nejprve analyzovala samostatně a následně porovnávala. Mým závěrem je, že chyby v užití slovesa *mít* ubývají se zvyšující se úrovní, tj. větší jazykovou kompetencí. Překvapivým bylo, že příklady, které se v korpusu objevují, jsou téměř stejné na všech úrovních, což neodpovídá předepsanému vývoji podle SERRJ. Jednou z možných příčin je nedostatečné rozšiřování slovní zásoby mluvčích, což ovlivňuje jednoduchost vytvářených textů. Další možností je naopak znatelně vyšší kompetence mluvčích, kdy sloveso *mít* nahrazují jiným slovesem (například. *mít radost* → *radovat se*).

5 VÝHLEDY

Během vytváření mé práce jsem narazila na pár oblastí, které se již nevešly do rozsahu, přesto by dle mého názoru stály za zanalyzování. Jedním z témat je sémantické rozdělení. Znovu bych rozebrala všechny významy slovesa *mít* a upravila sémantické okruhy, přičemž bych vzala v potaz nově se vyskytující spojení v mluvené řeči, slangu. Dále bych také rozdělila již existující slovníky uváděné skupiny, z důvodu problematičtějšího zařazení určitých spojení. Myslím, že sémantika je velmi subjektivně vnímána, přesto jsou určité společné rysy jednotlivých významů, které by šly rozdělit o něco přesněji, než jak je tomu v uvedených slovnících. Při analýze jsem zjistila, že rozdělení mi v mnohých případech

případá nedostatečné, např. mi chybí skupina označující nadcházející události (*mit prázdniny, mit schůzku, mit praxe*), dále skupina označující rutinní události (*mit lekce, mit češtinu*).

Dalším zajímavým bodem sledávám proměnu mateřských jazyků mluvčích. Přišlo by mi zajímavé, udělat analýzu nejvíce zastoupených mateřských jazyků, jak se hodnoty proměňují na jednotlivých úrovních a jak mateřský jazyk ovlivňuje míru chybovosti. Dále také jestli příslušníci určité národnosti či jazykové skupiny dělají podobné chyby, nebo je jejich chybovost zcela individuální.

Posledním bodem, který bych považovala za zajímavý k analýze, je kulturní prostředí mluvčích a jeho vliv na používání nového jazyka. Například které valenční chyby jsou odrazem mateřské řeči, naopak které obraty jsou v jejich jazyce podobné. Zda pro příslušníky slovanské jazykové skupiny je učení výrazně lehčí či nikoli. Dále která spojení jsou kulturně zcela nepochopitelná pro nerodilé mluvčí. U spojení označených jako atypická, by mě zajímalo, zda jsou přímo přeložena z jejich mateřštiny, či jsou pouze tvořena podle určitých vzorců jejich jazyka.

Všechny výše popsané body považuji za možná potencionální témata vhodná k analýze, která by mohla mou práci rozšířit a utvořit tak komplexnější obraz o chybovosti a její příčině u nerodilých mluvčích. Vzhledem k rozsahu mé práce a zadání jsou však tyto analýzy nad rámec mého zkoumání.

6 ZDROJE

6.1 ODBORNÁ LITERATURA

FROMM, Erich. *Mít, nebo být?* Praha: Aurora, 2001. ISBN 80-7299-036-5.

LOPATKOVÁ, Markéta; ŽABOKRTSKÝ, Zdeněk; KETTNEROVÁ, Václava a SKWARSKA, Karolína. *Valenční slovník českých sloves*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1467-0.

SVOZILOVÁ, Naďa; PROUZOVÁ, Hana a JIRSOVÁ, Anna. *Slovesa pro praxi: valenční slovník nejčastějších českých sloves*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0618-4.

KLÉGR, Aleš. *Tezaurus jazyka českého: slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-920-1.

HAVRÁNEK, Bohuslav. Slovník spisovného jazyka českého [online]. Citováno dne 2. 12. 2023. Dostupné na < <http://ssjc.ujc.cas.cz/>>.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.

PINKER, Steven. *Jazykový instinkt: jak mysl vytváří jazyk*. Praha: Dybbuk, 2009. ISBN 978-80-7438-006-8.

KŘIVAN, Jan. *Teoretické nástroje pro kategorizaci a funkční explanace vztahů v jazyce* [online]. Praha, 2015 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/82584/IPTX_2010_1_11210_0_146557_0_102526.pdf?sequence=1. Disertační práce. Univerzita Karlova.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky [online], [cit. 3-11- 2023]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Wiki český národní korpus [online]. [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:czesl-sgt>

6.2 SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

PLOCOVÁ, Hana. Analýza užívání sloves mít a být v češtině na základě korpusových dat. Liberec, 2014. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Vedoucí práce Svatava ŠKODOVÁ.

HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., V Karolinu 1., dopl. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

6.3 ZDROJE

Šebesta, K. - Bedřichová, Z. - Šormová, K. - Štindlová, B. - Hrdlička, M. - Hrdličková, T. - Hana, J. - Petkevič, V. - Jelínek, T. - Škodová, S. - Poláčková, M. - Janeš, P. - Lundáková, K. - Skoumalová, H. - Sládek, Š. - Pierscieniak, P. - Toufarová, D. - Richter, M. - Straka, M. - Rosen, A.: *CzeSL-SGT: korpus češtiny nerodilých mluvčích s automaticky provedenou anotací, verze 2 z 28. 7. 2014*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2014. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

CVEJNOVÁ, Jitka; GEPPERT, Ondřej; GOLKOVÁ, Dita; HAJÍČKOVÁ, Zuzana; HONZÁKOVÁ, Petra et al. *Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR - úrovně A1, A2*. Druhé, upravené vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2016. ISBN 978-80-7481-163-0.

ADAMOVIČOVÁ, A., J. BISCHOFOVÁ, J. CVEJNOVÁ, et al. *Čeština jako cizí jazyk úroveň B2* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005 [cit. 2023-12-03]. ISBN 80-260-1461-8.

BISCHOFOVÁ, J., J. CVEJNOVÁ, H. GLADKOVA, et al. *Čeština jako cizí jazyk úroveň B1* [online]. [cit. 2023-12-03].

Tomáš Machálek (2014): KonText – aplikace pro práci s jazykovými korpusy [online]. FF UK, Praha. [cit. 2023-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://kontext.korpus.cz>>.

7 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 (význam mít)	13
Tabulka 2 (význam mít)	13
Tabulka 3 (význam mít)	13
Tabulka 4 (význam mít)	14
Tabulka 5 (význam mít)	14
Tabulka 6 (význam mít)	15
Tabulka 7 (význam mít)	15
Tabulka 8 (význam mít)	16
Tabulka 9 (význam mít)	16
Tabulka 10 (význam mít)	16
Tabulka 11 (význam mít)	17
Tabulka 12 (význam mít)	17
Tabulka 13 (význam mít)	17
Tabulka 14 (valence slovesa mít).....	18
Tabulka 15 (mít - popis úrovně A1).....	24
Tabulka 16 (mít - popis úrovně A2).....	24
Tabulka 17 (mít - popis úrovně B1).....	25
Tabulka 18 (mít - popis úrovně B2).....	26
Tabulka 19 (příklady úroveň A1).....	29
Tabulka 20 (sémantika - úroveň A1).....	37

Tabulka 21 (chybovost - úroveň A1)	38
Tabulka 22 (příklady úroveň A2).....	39
Tabulka 23 sémantika - úroveň A2	47
Tabulka 24 (chybovost - úroveň A2)	47
Tabulka 25 (příklady úroveň B1)	48
Tabulka 26 (sémantika - úroveň B1).....	55
Tabulka 27 (chybovost - úroveň B1).....	56
Tabulka 28 (příklady úroveň B2)	57
Tabulka 29 (sémantika - úroveň B2).....	64
Tabulka 30 (chybovost - úroveň B2).....	65